Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-нэй гарана | № 285 (17408) | 1986 оной декабриин 10, среда | Сэн 3 мүн.

НӨӨДЭРЭЙ [ГО]Л ШУХАЛА [А]СУУДАЛ

...социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха, бүхы талануудые шэнэдхэн хубилгаха гэһэн хо... асари ехэ зорилгонуудые бодото дээрэнь бэе... шухала эрхэ нүхэсэл гэхэдэ, бүхы ажалай, бү... шанар эрид дээшэлүүлхэ ябадал болоно гээ... дэбжэлгэ түйлагдахагүй. Тус асуудал ган... ...ическа бэшэ, харин политическэ хүмүүжүүлхы... талаар айхабтар ехэ удха шанартай байха ... XXVII съездын энэ талаар табиһан хараа зорил... продукциин шанарые үндэһөөрнь һайжаруулха хэм... КПСС-эй ЦК-гай 1986 оной майн 12-то ба... тогтоол дэлбэлэн тайлбарилжа, ямар тодорхой, ...ээнүүдэй абтаха ёһотой байһыень элишэлжэ ...имэһээ тус тогтоол манайшье республикын пар... болон ниитын зургаануудай, ажахын хүтэлбэри... ябуулгын хүтэлбэри болохо ушартай.

...Буряад ороной промышленна предприятинууд... олон совхозуудта, хангалгын һалбаринуудта бага ... гаргагдадаг, зарим тэдэ түйлалтануудай бии ... болохогүй. Республикын Министрнүүдэй Совет ...нюнь һарада, бодото байдалаа шүүмжэлхы ... үзөөд, дэлгэрэнгы тогтоол баталан абаһан юм. ... «Арбан хоёрдохи табан жэлэй тусхай зорил... гэжэ комплексно программа» мүн лэ баталаа ... тогтоолнуудай үндэһөөр районууд болон пред... зохихо хэмжээнүүд бэелүүлэгдэжэ эхилэнхэй.

...доторнай эрхим шанартай продукци гаргадаг, ... үдэр бүриин һуларшагүй анхарал хандуулдаг ...иятинууд бии гээш э. Жэшээнь Улаан-Үдын нарин ...нададай нэхэдэг бүдүүдэй эхэнхи хубинь эрхим ...дадаг. Энээнһээ гадна хүн зоной хэрэгсээдэг, гоё ... гаргалгые саг үргэлжэ үргэдхэхэ гэжэ эндэ эр... Мүнөө үедэ фабрикын гаргадаг бүхы про... процентнь «Н» (шэнэ) гэһэн тэмдэгтэйгээр үйлэд... бшуу. Үгышье һаа, Тимлюйн цементын заво... үзэе. Энэ ажалша коллективэй үйлэдбэрилдэг ниитэ хэмжээнэй 77,6 процентнь дээдэ шанарай ...нодог байха юм. Мүн Зэдын вольфрам-молиб... ...дай, авиационно заводой, оёдолой «Туяана» нэ... бусад хэдэ хэдэн предприятинуудай үйлэдбэ... продукциин шанарта һайн сэгнэлтэ үгтэдэг. ...ыдашье эрхим шанартай продукци үйлэдбэрил... ...лдадаг колхоз, совхозууд олон гэжэ тэмдэг... Прибайкалиин, Захааминай районуудай ажа... ...нгүүртэй, тарган бодо мал гүрэндэ тушаана. ...рбойн совхозой малшадай гурбан кварталай ... зэргээр 370 килограмм шэгнүүртэй мал мяха... оруулхада, 97 процентнь эрхим тарган гэжэ ... 150 мянган түхэригэй нэмэлтэ түлбэри ... бшуу. Энэл ха юм шанараймнай аша үрэнь. Доодо-Ивалгын һүнэй комплексын һаалишад бү... 95 процентые нэгэдэхи сортоор тушаажа, баһал ... урмашуулгада хүртэдэг байна. Иимэ жэшээнүү... ...жахын алишье һалбариһаа харуулжа боломоор. ... дээрэнь абажа харахада, республика доторнай ... эрид шанга тэмсэл ябуулагданагүй, шууд сэхэ ...лагдажа шадагдаагүй гэжэ онсолон тэмдэглэл... предприятинуудта энэ шухала асуудалда анхарал ...лагдана, үдэр бүриин шанга хиналта ябуулаг... ...дукциин шанар һайжаруулха эмхидхэлэй-техниче... ...буулганууд бодомжотойгоор табигдажа, гүйсэд ...элүүлэгдэнэгүй.

...гэрһэн табан жэлэй туршада гүрэнэй Шанарай продукциин хубинь оройдоо дээшэлээгүй. Харин ... табан жэлэйшье эхиндэ ондоо болоһон ... Энээниие доро дурдагдаха тоонууд гэршэлжэ ... арбан һарын туршада, түсэбэй ёһоор, дээдэ шанартай продукциин хубинь 3,36 процент байха ...ээрэ ниитэ хэмжээнэй арай гэжэ 2,87 процент ... Энэмнай ахир багашье, хэнэйшье — гүрэнэй-...нэйшье — аша туһа да яашье харюусахагүй үрэ дүн ... бшуу. Эрхим шанартай продукци гаргаха арбан ...хан, түсэб оройдоол 84,6 процент дүүргэгдэбэ. ... тобшолол хэлтэйб! Республикымнай мини... болон албан зургаанууд, союзна болон респуб... ...элэй предприятинууд партиин табиһан зорилго ...гүй бэелүүлхын тула оролдолго ехэ гаргаагүй, ...үргэн хэмжээнүүдые абаагүй гэжэ сэхэ хэлэхэ

...рүү предприятинуудай тоодо ородог «Теплопри... гаргадаг продукциин шанар доошолоо. Дээдэ продукциин хэмжээниинь нёдондо жэлэйхиһээ ... хүрэтэрээ бага болоо. Иимэ продукци гаргаха ... нэгэ һарын туршада оройдоол 46,9 процент ...даа. Энэмнай заводой ооһэдынь хинан шалгал... гаргагдаһан байна гээшэ. Харин ерээдүйдэ гү... абалгада ороходоо, ямар байдалтай болохонь ...тромашина» заводой гаргаһан продукциин ша... баһал доошолжо байнхай. «Бурятфермаш» ... гаргадаг бүдүүн тэжээл хэршэдэг ИРТ-165 ... хэрэглэгшэд арсадаг болобо. Юуб гэхэдэ, ... ходо эбдэржэ һаланагүй. Харин шэнэ түхэлэй ...шина гаргаха хүдэлмэри шанар муутайгаар ... ябуулагдажа байнхай.

...радай хэрэглэмжын эд бараа гаргадаг пред... ...он хангалтагүй байдалтай болонхой. Жэшээнь, ... бэлэдхэл хэжэ, авиационно завод «Белка-10» автомат машина (хубсаһа угааха) гаргадаг боло... ... уданшьегүй шанарайнь муу дээрэһээ, тэрэниие ... бологдоо бшуу. Прибор бүтээлгын нэгэдэлэй ...профен, «Электромашинын» — электро-гүсэнүүд ... хэрэгсэлнүүд мүн лэ иимэрхүү байдалтай. Киро... ... түмэр зүйлнүүдэй заводой продукци ехэ го... ...родог.

... барилгын, машина ба трактор заһабарилгын ...уудай хүдэлмэриие хаража үзэбэл, шанарай тү... ...лтэшье табигдадаггүй, зэмэтэ хүнүүд харюусал... ...дуулагдадаггүй байха юм. Ашаглалгада оруу... ...нүүдэй муугаар баригдаһан тухай (үүдэниинь ... ...шалань забһартай, штукатурка болон шэрдэлгэнь ...ууд манай редакцида олоор ородог байха юм. ..., Элхиин, Тарбагатайн заводуудай заһабарил... трактор, двигатель шанар муутайгаар хэгдэһэн ...нинэй хэлсэдэг гээшэ. Мүн хүдөө ажахыдашье ...рдэхэ юумэн айхабтар ехэ.

... хаража үзэхэдэ, шанарай түлөө эрид шанга ...аар, эрилтээ шангадхахаар болоо гээшэ. Мү... ...рэнэй тушаан абалгын бэлэдхэлэй ябажа байгаа ...циин шанар һайжаруулха бодото хэмжээнүүд ...гүй абтаха ёһотой бшуу. Нэн түрүүн үйлэдбэ... ...риие нарижуулха, нормативно-техническэ доку... ... зохёохо, голодсһо гаргагшадтай залан сэхээр ... шанартай продукциин түлөө морельна болон ... урмашуулга гуримшуулха хэрэгтэй болоно. ... бүхэнэй техническэ хиналтын таһагай үүргэ, ... дээшэлүүлхэ тон шухала.

...гдаһан КПСС-эй обкомой болон республикын ... Соведэй тогтоолнуудые бүримүһэн, гүйсэд ... нютагай партийна, совет органууд, ажахын ...эд ба мэргэжэлтэд дары түргэн хэмжээнүүдые ...тай. Энэ талаар «Шанар» гэһэн тусхай зорил... ...мма нарин нягтаар табигдажа, район, предприя... баталагдаһан байха ушартай. Тэрэнэй хэһэг бүхэ... ...ээрэнь бэелүүлжэ шадабал, продукциин шанар ... нэгэ шухала алхам хэгдэхэ байна ха юм. Энэ... ...рэй гол шухала асуудал мүн.

Үнеэн бүриһөө 2000 килограммһаа доошо бэшэ һү һааха зорилгоёо бэелүүлээ!

Любовь Андреевна Изюрьева ажалайнгаа намтарые мал ажалһаа захалһан юм. Кабанскын районой Хандалиин совхозой Фофановай һүнэй фермын 14 һаалишадай дунда Любовь Андреевна онсо шалгардаг. Тэрэ 11 һарын хугасаа соо үнеэн бүриһөө 3676 килограмм һү һаагаа. Буряадай АССР-эй габьяата малшанай энгэрые Ажалай Алдар Солын III шатын орден, ВДНХ-гай бронзо медаль шэмэглэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Л. А. Изюрьева.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

УЯЛГАЯА ҮЛҮҮЛХЭНЬ

Түрэл ажахынгаа һаалиин фермэдэ эгсэ 34 жэлэй туршада һаалишанаар ажаллажа байһан Ханда Мижитовна Митыпова социалис мүрысөөндэ онсо шалгарна. Яруунын районой «Победа» колхозой Эгэтын фермын һаалишан Ханда Митыпова байгша ондо үнеэн бүриһөө 2500 килограмм һү һаахаар социалис уялга абаһан юм. Тиин мүнөө энэ уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүнгөөр Арадуудай Хани Барисаанай орденоор шагнагдаһан энэ нүхэрнай түйлаһан амжалтаяа улам батадхахын тула түрүү онол арга хэрэглэдэг гуримтай. Тусхайлбал, үнеэдтээ тэжээлыень шанаржуулан буйлуулжа үгэхэһөө гадна илангаяа гунжануудаа һайнаар харууһална. Һүтэй, үнеэдые олошоруулхын тула һая тугаллаһан гунжануудаа олон удаа һаадаг байна. Мүнөө эндэ зоотехническэ һуралсал эхилэнхэй. Һаалишад тус һургуулидаа эрдэмэй түйлалтануудые шудалхаһаа гадна түрүү дүй дүршэл, онол аргануудтай танилсана. Түрүү һаалишан Ханда Митыпова ерэхэ жэлдэ бүри ехэ һү һааха уялга абанхай.

Ц-Д. ДОНДОКОВ.

АЖАЛЫНЬ АМЖАЛТАТАЙ

Манай ажахын Арзгуунай һүнэй хоёрдохи фермын коллективэй гэшүүд, аха дүү Самбу, Ринчин Базаровууд энэ жэлдэ эрхим һайнаар хүдэлжэ ябана. Эдэ хоёр хүбүүд һаалишадаар хоёрдохи жэлээ амжалтатай ажаллана. Мүнөө комсомолшууд үнеэн бүриһөө 2000 килограмм һү һаажа, жэлэйнгээ уялгые нэрэтэй солотойгоор бэелүүлбэ.

Эдэ нүхэдөө иимэ амжалта түйлаһаарнь фермые даагша, ахалагша һаалишан Дыжид Цыденовна Шарланова үнэн зүрхэнһөө амаршалаа. Тэрэ өөрөө коллектив дотороо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ, үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 3000 килограмм һү абаха гэһэн социалис уялгаяа мүнөө дүүргэжэ шадаһан байха юм.

Энэ ажалша бэрхэ коллектив эдэ үдэрнүүдтэ үнеэн бүриһөө 2000 килограмм һү һаажа амжахань.

Г. ШОТХОЕВ,
Хурамхаанай районой Гаргын совхозой директор.

НЭГЭДЭХИ СОРТООР

Үбэлэй һарануудта мал ажалай продукци ехээр, һайн шанартайгаар үйлэдбэрилжэ бэлэдхэхээр социалис мүрысөөндэ оролсоһон Сэлэнгын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Ягоднын һүнэй комплексын операторнууд дээшэлүүлэгдэһэн уялга абанхай юм. Эдэнэр үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриһөө 1100 килограмм һү һаажа, 90 процентһээ бага бэшыень нэгэдэхи сортоор гүрэндэ тушааха зорилго хараалханхай.

Дурсагдагша комплексын коллектив һү үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ тушааха жэлэйнгээ түсэбые уридшалһаар үнихэнэй юм. Эдэ үдэрнүүдтэ үнеэдэйнгээ һү шэмые малшад шадамараар дээшэлүүлнэ. Тобшолбол, даабаряа, зорилгоёо уридшалан бэелүүлэгшэдэй хэрэгүүд мүнөөшье урагшатай.

Н. НАМСАРАЕВ.

ХАРААЛҺАНДАА ХҮРЭХЭБДИ

Арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлэй дүүрэтэр хорёод гаран үдэр үлэбэ. Манай район байгша ондо үнеэн бүриһөө 2000 килограмм һү абахын түлөө тэмсэлдэ оронхой. Мүнөө үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1837 килограмм һүн һаагдаад байна. Зарим ажахынуудһай хоёр мянганай хилые дабажа гаранхай. Жэшээлхэдэ, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишад район доторoo дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ, үнгэрһэн арбан нэгэн һарын дүнгөөр үнеэн бүриһөө 2535 килограмм һү абаад байна. XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой һүнэй фермэнүүдэй коллективүүд үнеэн бүриһөө 2048 килограмм, «Октябрьский» совхозой малшад — 2155 килограмм һү һаанхай.

Дээрэ дурсагдаһан ажахынуудай хоёр мянгатанай хилые холо дабаад байхадань, зарим колхоз, совхозуудай һүнэй фермэнүүд, комплекснууд энэ хараада үшөөл хүреэдүй байһаар. Торийн совхозой һү һаалиин фермын малшад үнеэн бүриһөө оройдоол 1568 килограмм һү һаагаа. Энэл ажахын Шартайн һүнэй фермын коллектив мүнөө үдэртэ үнеэн бүриһөө 2,4 килограмм һү абана. «Заречный» совхозойхид эдэнэрһээ холо ошоогүй. Эндэ сүүдхэдэ үнеэн бүриһөө 3,5, Алцагай, Борьёогой совхозуудта — 3,4 килограмм һүн һаагдаһан байха юм. Иимээр хүдэлжэ байһан коллективүүдэй ажал хэрэгыень һайжаруулха талаар эдэ ажахынуудта тодорхой хүдэлмэри ябуулагданагүй. Зарим газарта һаамхай үнеэд һаалгагдангүй үлэхэ ушар тохёолдоно. Иигэжэ ажалдаа хандажа байгаад, хайшан гээд һү һаамаа дээшэлүүлхэ тухай хөөрэлдэхэ болонобибди. Һаяхан үнгэргэгдэһэн ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, зоовет-мэргэжэлтэдэй суглаан дээрэ энэ асуудал зүбшэн хэлсэгдээ, тусхай тогтоол баталагдан абтаа, тодорхой хэмжээнүүд хараалагдаа. Ушар тиимэһээ үлэгшэ һара соо бидэ һү һаамаа дээшэлүүлхые оролдохо ёһотойбди. Мүнөө колхоз, совхозуудай фермэнүүд дээрэ үнеэд олоор түрэжэ эхилэнхэй. Мүн лэ үнеэдые үдэртэ гурба дахин һааха хүдэлмэри ябуулагдажа захаланхай. Үнеэдэй тэжээлэй рациониинь элдэбын шэмэтэ зүйлнүүдээр дүүрэн хангагдана.

Жэлэй дүүрэтэр бага саг үлэбэ. Үдэр бүхэндэ районоороо 403 центнер һүн гүрэндэ тушааха ёһотойбди. Тиигэбэл, бидэ хараалһандаа хүрэхэ байнабди.

Ю. ФОМИН,
Зэдын районой агропромышленна нэгэдэлэй түрүүлэгшэ.

САГААН ЭДЕЭ ЭЛБЭГЖҮҮЛНЭ

Түнхэнэй районой колхоз, совхозуудай һаалишад эдэ үдэрнүүдтэ горитойхон амжалта түйлаһанаа баяртайгаар мэдээсэнэ. Жэшээлбэл, социалис мүрысөөнэй һүүлэй дүнгөөр Туранай, Түнхэнэй совхозуудта үнеэн бүриһөө 2000 гаран килограмм һүн һаагдаа. Тиихэдэ һаалиин найман фермын коллектив байгша ондо хоёр мянганай дабаа урагшатайгаар дабаа юм. Тэдэнэй дунда «Сибиряк» колхозой Түнхэнэй, Тухэреэнэй, Саянай совхозой Улаан-Горхоной, Түбэй, «Маяк» колхозой Хужарай һаалиин фермэнүүд оролсоно.

Сагаан эдеэ элбэг ехээр үйлэдбэрилжэ бэлэдхэхэ тэмсэлэй дэлгэрээд байһан мүнөө үедэ «Маяк», «Сибиряк» колхозуудай, Саянай совхозой һаалишад ажахыгаараа хоёр мянганай дабаа гаталхаар ойртонхой. Тодорхойлбол, байгша оной эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө 1942—1954 килограмм һүн абтаад байна.

В. ТУЛАЕВ.

Тэжээл буйлуулхада, ашагтай

Малда тэжээл буйлуулжа үгэхэдэ ашагтай гэжэ хүдөөдэ хүн бүхэн ойлгодог болонхой. Энэ талаар Ивалгын районой «Заветы Ильича» совхоздо тодорхой хүдэлмэри ябуулагдана. Мүнөө эндэ бүдүүн тэжээл буйлуулдаг хоёр цех хүдэлгэгдэнэ. Тэжээл буйлуулдаг цехынь нёдондо ашаглагдажа эхилээ һэн. Энээнэй ашаар үнгэрһэн жэлдэ ажахы дотор үнеэн бүриһөө һү һаалгань 300 килограммаар дээшэлүүлэгдэһэн байха юм. Харин нүгөөдэ цехынь энэ жэлэй малай үбэлжэлгын урда тээ ашаглалгада тушаагдаа. Эдэ цехүүдые Василий Иванович Кокорин даажа абанхай. Тэрэнэй бригадада И. П. Кокорин, И. П. Жарков, залуу трактористнууд Ч. Тогочиев, А. Тугутов, А. Дабаев, Б. Жамсаранов, И. Чагдуржапов хүдэлдэг юм. Энэ бишыхан коллектив үдэртэ 60 тонно буйлуулагдаһан шэнгэн тэжээл, 43 тонно хуурай тэжээл бэлэдхэдэг байна.

Иигэжэ тэжээл буйлуулан малдаа эдюулжэ шадаһанай ашаар тус ажахы гүрэндэ һү худалдаха жэлэйнгээ түсэбые амжалтатай бэелүүлбэ.

С. ТЮЛЮКИН
манай штатнабэшэ корр.

БУРЯАДАЙ АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй заседани болобо. «Республикын экономическа болон социальна хүгжэлтын 1987 оной Гүрэнэй түсэб тухай», «Буряадай АССР-эй 1987 оной Гүрэнэй бюджет тухай» асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэжэ, республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо, Буряадай АССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ **В. П. Убеев**, Буряадай АССР-эй финансын министр **Ч. В. Ендонов** гэгшэд тус асуудалнуудаар элидхэлнүүдые хэбэ.

КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдтэй болон 1986—1990 онуудай хугасаа соо дүүргэгдэхээр хараалагдаһан даабаринуудтай зохилдуулагдан, 1987 оной түсэбүүд болон бюджет табигдаһан байна. Түсэбөөр хараалагдаһанай ёһоор партиин XXVII съезд дээрэ табигдаһан стратегическэ хараа шэглэл бодото дээрэнь баримталан бэелүүлхын тулада ниитын үйлэдбэриин хэм хэмжээе удаа дараалан дээшэлүүлхэ гол зорилго түсэб соо табигдаһан байха юм.

«Бурятснабсбыт» управлениин начальник **Ц. Д. Цыбикжапов**, материально-техническэ хангалгын талаар Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ **А. Н. Пивоваров**, Стройбанкые эрхилэгшэ **М. И. Смолина**, түлишын промышленностиин министр **И. Г. Иванов**, «Бурятстройматериалы» нэгэдэлэй директор **Л. Е. Леминов**, республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшонор **С. Н. Булдаев, Е. А. Тарасюк**, Буряадай АССР-эй профсоюзуудай соведэй түрүүлэгшэ **Н. А. Розанов** болон бусад Министрнүүдэй Соведэй үзэмжэдэ табигдаһан түсэб болон бюджет зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаба.

Министрнүүдэй Соведэй үзэмжэдэ табигдаһан түсэб болон бюджет гол түлэб һайшаагдаба. Тиигэжэ Буряадай АССР-эй Экономическа болон социальна хүгжэлтын 1987 оной Гүрэнэй түсэб ба Буряадай АССР-эй 1987 оной Гүрэнэй бюджедэй проектнүүдые болон Буряадай АССР-эй Экономическа болон социальна хүгжэлтын 1986 оной гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтэ тухай тогтоолой ба республикын 1985 оной Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай тоосооной проектнүүдые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй үзэмжэдэ табиха шиидхэбэри абтаба.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ тус асуудалнуудаар элидхэл хэхэ даабари республикын Госпланай түрүүлэгшэ **В. П. Убеевтэ** болон Буряадай АССР-эй финансын министр **Ч. В. Ендоновто** үгтэбэ.

«Республикын уһанай нөөсэнүүдые хамгаалгын объектнүүдые 1986 ондо барилга ба урданьбаригдаһануудайнь ашаглалга һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» асуудал республикын Министрнүүдэй Соведэй заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Энэ талаар республика соо зарим тэды хүдэлмэри ябуулагдана. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй турша соо уһанай нөөсэнүүдые хамгаалха 35 объект Гүрэнэй комиссида тушаагдаа. Тэдэнэй 25-ниинь сүүдхэ соо 60,1 мянган кубометр уһа сэбэрлэхэ шадалтай сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүд, 6-ниинь сүүдхэ соо 38 мянган кубометр уһа һөөргэнь бусаан хэрэглэмжэдэ оруулха аргатай системэнүүд мүн болоно. Гадна Закаменск хотодо канализационно коллектор, Сэлэнгын ЦКК-да, Улаан-Үдын ТЭЦ-дэ энэ талаар ехэ барилга хэгдээ.

Байгша оной турша соо Улаан-Үдын биологическа талаһаа сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдэй хоёрдохи ээлжээн, бүлүүр гурбан станцитай 30-дахи коллектор, Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай нооһо угаалгын фабрикын биологическа сэбэрлэлгын, Ивалгын хүдөө ажахын техникумэй сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүд болон бусад объектнүүдэй барилга дүүргэгдэһэн байха юм.

Гэхэтэй хамта, энэ талаар үшөөл горитой дутуу дундануд ушарһан зандаа гэжэ Министрнүүдэй Совет тэмдэглэбэ. Тарбагатайн СПТУ-гай, Сэлэндүүмын заһабарилгын-механическа заводой сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүд үшөө 1981, 1982 онуудта баригдаһан аад, мүнөө болотор ашаглагдажа эхилээдүй байна. Уһанай нөөсэнүүдые хамгаалгын 14 объект ашаглалгада оруулха хэрэг барилгын эмхинүүдэй хангалтагүйгөөр ажаллаһанһаа боложо, болзор соогоо бүтээгдэхэгүй түйлдаа хүрэнхэй. 1986 оной турша соо үгтэһэн капитальна һомололгын оройдоо 10,14 миллиониинь лэ байгша жэлэй 10 һара соо ашаглагдаһан байха.

Главбурятстрой, Главспецдальстройн УС-102, Гусиноозерско ГРЭС-эй барилгын управлени, «Бурятскагропромстрой» управлени, «Бурятпромжилводстрой» трест болон бусад зарим организацинууд уһанай нөөсэнүүдые хамгаалгын объектнүүдые бариха талаар даабаринуудаа дүүргэнэгүй гээд Министрнүүдэй Совет онсолон зааха зуураа, хүтэлбэрилэгшэдтэнь шанга һануулга хэһэн байна.

Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудаар зохихо тогтоолнууд баталагдан абтаа.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **В. Б. Саганов** зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудаар үгэ хэлээ.

ШАГНАЛ

Партийна, совет болон ажахын органуудта олон жэлэй туршада ашаг үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь түлөө, түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум Ивалгын совхоз-техникумэй директор **Бахрунов Виктор Евдокимовичые** **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

* * *

Партийна болон совет органуудта олон жэлэй туршада аша үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь түлөө, түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан Кабанскын арадай хиналтын районно комитедэй түрүүлэгшэ Николай Галактионович **Поповые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

* * *

Үйлэдбэриин үндэр дүнгүүдые түйлаһанайнь түлөө, Нарһатын геологическа нэгэдэлэй 130-дахи экспедициин начальник Георгий Петрович **Гагаринийе** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

* * *

Хэблэлэй органуудта удаан саг соо аша үрэ ехэтэйгээр ажаллаһанайнь түлөө, түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, «Гудок» газетын Зүүн-Сибириин түмэр замай болон регионой корреспондент Виктор Георгиевич **Сесейкиние** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

ПРОФСОЮЗУУДАЙ СОВЕДЭЙ ПЛЕНУМ

Республикын профсоюзуудай соведэй VII пленум боложо үнгэрбэ. Энэ пленум дээрэ республикын профсоюзуудай союзууд хоорондын XVIII конференци дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ тоосоото элидхэлэй проект харагдаһан байна.

Республикын профсоюзуудай союзууд хоорондын XVIII конференциие 1986 оной декабриин 27-до зарлаха тухай тогтоол пленум дээрэ абтаба.

Мүн энэ пленум дээрэ профсоюзай бюджет ба профсоюзуудай соведэй гүрэнэй социальна страхованиин бюджет тухай асуудал харагдаа.

Пленум дээрэ эмхидхэлэй асуудал шиидхэгдээ. Республикын профсоюзуудай соведэй президиумэй гэшүүнээр, секретаряар Тимин Сергей Александрович һунгагдаһан байна. Тэрэ урда тээнь арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшоор хүдэлжэ байгаа.

Пленумэй хүдэлмэридэ КПСС-эй обкомой захиргаануудай органуудай таһагые даагша Н. М. Кирдеев хабаадалсаа.

БУРЯАДАЙ АССР-эй АРБАН НЭГЭДЭХИ ЗАРЛАЛАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ТАБАДАХИ СЕССИИН НЭЭГДЭХЭ ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй табадахи сесси 1986 оной декабриин 13-да үглөөнэй 9 часта арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй гүйсэдкомой актова зал соо нээгдэхэ.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ СТАРЕЙШИНЭНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Старейшинэнүүдэй Соведэй заседани декабриин 13-да 8 час 30 минутада арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй гүйсэдкомой актова зал соо болохо.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ДЕПУТАДУУДАЙ АНХАРАЛДА

Буряадай АССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй табадахи сессидэ ерэһэн Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадуудай бүридхэл Соведүүдэй байшангай 3-дахи дабхарай 409-дэхи кабинет соо үглөөнэй 9 часһаа үдэшын 18 час болотор абтаха.

Сессиин нээгдэхэ үдэр, 1986 оной декабриин 13-да, арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй актова зал соо үглөөнэй 8-һаа бүридхэл хэгдэхэ.

[ОРШ]ОН ТОЙРОНХИ БАЙГААЛИИЕ ХАМГААЛХА

...алхэйе һалбаран ... оршон той... ба хүгжэл... хоорондын ко... ябуулгын уряа ... суглаан ... Москвада нээг...

...ральна Ассамб... зохилдуулаг... байгуулагда... асуудалнуу... зорилгонуу... уласхоорондын ... арга за... олохо асуу... шиидхэхэ зэр...

...баадахаяа дэл... оронуудай политическэ, гүрэнэй ба ниитын ажал ябуулагшад эрдэмтэд болон мэргэжэлтэд Москва ерэбэ.

Уласхоорондын комиссиин түрүүлэгшэ, Норвегиин Премьер-Министр Гру Харлем Брундтланд суглаае нээлгэ дээрэ үгэ хэлэхэдээ, комиссиин зарим ябуулгануудые Советскэ Союзай дэмжэжэ байһыень тэмдэглээ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев КПСС-эй XXVII съезд дээрэ элидхэл хэхэдээ, бүхы хүн түрэлтэндэ хабаатай баялиг болохо дэлхэйн нөөсэнүүдые гамтай һайнаар хэрэглэхэ шухала гэжэ хэлээ һэн гээд тэрэ мэдүүлбэ.

Ядерна дайнай һүжэрөөд, буу зэбсэгүүдэй улам үргэнөөр бүтээгдэжэ, тэдэнэй замбуулинай дайдада гаргагдаад байгаа һаань, оршон тойронхи байгаалида ямар ехэ аюул усалай тохёолдуулагдаха байһые хүн бүхэн ойлгон, мэдэрнэ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь болон США-гай Президентын Рейкьявигта зүбшэн хэлсэлгын үедэ ядерна буу зэбсэгэй эрид хороогдохо аргатай байлгын хараа түсэбүүдээр урмашан зоригжоһон байгаабди. Дайе зайсуулан сахахын түлөө манай харюусалгые бидэ бултадаа мэдэрнэбди. Энэ харюусалгаяа улам үргэдхэхэ ёһотой байһанаа ойлгонобди. Юундэб гэхэдэ, оршон тойронхи байгаали хадаа эб найрамдалай ба аюулгүй байдалай олон асуудалнуудай үндэһэ һуурида табигдана.

* * *

Энэ үдэр журналистнуудта зорюулагдажа, брифинг болобо.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевтой уулзажа, хөөрэлдэһэнэйнгөө дүнгүүд тухай ТАСС-ай корреспондентын асуудалда харюусахадаа, Гру Харлем Брундтланд иигэжэ хэлээ:

— М. С Горбачевтой уулзалгамни тон шухала, гүнзэгы удха шанартай байба. Манай хөөрэлдөөн үнэн сэхэ, бүтэмжэтэй һайн шэнжэтэй байгаа. Уласхоорондын зарим асуудалнуудые, зүүн болон баруун оронуудай хоорондохи харилсаанай хоёр талын холбоо барисаанай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэбди. Комиссиин хүдэлмэриие, мүн бидэнэй зүбшэн хэлсэхэ ёһотой асуудалнуудые Генеральна секретариин эдэбхитэйгээр дэмжэһэндэнь, ехэ урма баяртайб гэжэ хэлэхэ байнаб.

Журналистнуудай асуудалнуудта комиссиин бусад хүтэлбэрилэгшэд мүн лэ харюусаба.

(ТАСС).

«ХАМТА ХЭЛСЭЭД ҮЗӨӨ hАА, ЯАХА ЮМ?»

КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

2. «ХАРГЫhАА ХАДУУРХАДА ХАНИГҮЙ»

Хони үсхэбэрилгэдэ гү, али мал шэхан таргалуулха гүүртэдэ хамтын подрядай урагшатайгаар нэбтэрүүлэгдэдэг hаань, hү hаалиин фермэнүүдтэ бэрхэшээлнүүд ушардаг. Жэшээлбэл, Буряад оронойнай колхоз, совхозуудта hү үйлэдбэрилхэ технологинь хуушанайхяараа гэхэ гү, али hү hаалиин фермэ, hүнэй комплекснуудта хамтын подрядай гурим нэбтэрүүлхын аргагүй байна. Ивалгын районой Доодо-Ивалгын hүнэй комплексhоо бусад республикын фермэ, комплекснуудта үнеэдынь бүлэг бүлэгөөр hаалишадта даалгагданхай юм. Тиимэhээ hаалишан бүхэнэй hааhан hүн тусгаар амяарлагдан бүридхэлдэ абтажа, түлбэриньшье тэрэл хэhэн ажалайнь гэхэ гү, али үйлэдбэрилhэн продукциинь зэргээр үгтэдэг гуримтай. Эндэ hаалишан бүхэнэй хэhэн ажалай дүнгүүдые согсолжо хамтаруулхада, илангаяа коллективэй hонирхол үүсхэхэ гол юумэн үйлэдбэридэнь үгы. Мүн эндэ хүдэлмэриин эсэсэй hайн дүн туйлаха хэрэгтэ бүхы коллективэй харюусалга, хүсэн элсүүлэгдэнэгүй. — Тодорхойлон хэлэбэл, хүн бүхэнэй бүлэг үнеэдые даажа абаад, манай бэшэ, харин «минии», «шинии» үнеэн гэжэ танюуhатайгаар. харууhалхадань коллективтэ хамтын подряд урагшатайгаар нэбтэрүүлэгдэхэгүй.

Заримдаа радио шагнажа, телевизор харахада, али нэгэ фермын коллектив ажалаа хамтын подрядай гуримаар эмхидхээ гэжэ мэдээсэдэг. Үнэн дээрээ мүнөө үедэ Буряадай АССР-эй Статистическэ управлениин суглуулжа согсолhон тусхай тоо, мэдээнүүдэй ёhоор, республика соомнай аяар 62 hү hаалиин фермэ, hүнэй комплексын коллектив хамтын подрядай гуримаар ажаллана гэжэ тоологдоно. Теэд бодото дээрээ хамтын подрядай эрилтэдэ хүрэмөөр хүдэлдэг нэгэшье фермэ, комплекс үгы юм. Статистическэ управлениин мэдээсэлнүүд соо тоологдодог коллективүүднай миил нэрэ зүүнхэйнүүд гэхэдэ алдуугүй.

Ажалда хабаадалсаhанай коэффициент хэрэглэжэ, түлбэриинь шэнэ гуримаар тодорхойлон түлэхэ гээшэ хамтын подрядай гол гурим бэшэ юм. hаалиин мал үсхэбэрилгэдэ ажалладаг үхэршэд, слесарь, трактористнууд фермэ, комплексын бүхы hүрэгые хамта даажа абанхай харууhална. Тиимэhээ ажалаа бригадын гуримаар эмхидхэжэ, түлбэриеэ эсэсэй продуктын хэмжээгээр абаха болоно. Тобшолбол, эндэ подрядай гурим хэрэглэхээр байна. Гэбэшье энэмнай hаалишадай хабаадалгагүй хадаал хамтын подрядай эрилтэдэ хүрэнэгүй бшуу.

Бодото дээрээ хамтын подряд гээшэ юун бэ? Радио, телевидени болон газетэнүүдтэ энэ гурим али зэргын зүбөөр харуулагдадаг хаб? Илангаяа телевизорээр элдэб дамжуулганууд хэгдэдэг. Жэшээлбэл, заншалта нэгэ дамжуулгадань hү hаалиин фермые даагша коллектив тухайгаа, тэдэнэй хэhэн ажал тухай тодорхойгоор хөөрэхэ үедөө социалис мүрысөөндэ али нэгэ hаалишамнай эрхимлэжэ, даажа абаhан бүлэг үнеэдhээ hү ехээр hаагаа гэжэ мэдээсэнэ. Теэд эндэ hаалишан бүхэнэйнь хэhэн ажалай дүн амяарлагдажа согсологдодог hаа, хамтын подрядай эрилтэдэ тааралданагүй. Тобшолбол, эндэ хамтын подрядай али нэгэ хубинь хэрэглэгдээд, бүхы фермэ иимэ гуримаар ажалланагүйл даа.

hүүлэй үедэ КТУ гэхэ гү, али ажалда хабаадалсаhанай коэффициент тухай хүн бүхэн хэлэдэг болоо. Энэмнай юун гээшэб? Ажалда хабаадалсаhанай коэффициент подрядна коллективэй гэшүүн бүхэниие хамтын ажалда хабаадуулхаар шэгнүүлэгдэнхэй. Ажалда хабаадалсаhанай коэффициент тоолон гаргахадаа, хүдэлмэришэнэй мэргэжэл шадабари, мүн тэрэнэй звено, бригада соогоо ажаллахадаа али зэргын эдэбхитэй байдагыень хараада абтаха ёhотой. Хоёрдохёор, КТУ залхуу, зайран заримашуулые элирүүлжэ хэhээхэдэ хэрэгтэй байдаг. Юрэнхыдөө КТУ хамтын подрядай эрилтэдэ хүрэмөөр ажалаа эмхидхэhэн коллективтэ хэрэглэгдэхэ болоно. Үнеэдээ бүлэг бүлэгөөр даажа абаhан hаалишадта КТУ хэрэгтэй бэшэ. Эндэ hаалишад даажа абаhан үнеэдhээ hү ехээр hаахын түлөө өөрынгөө бодомжоор оролдолго гаргана ха юм. Зүгөөр зарим ажахынуудта урид бодомжолонгүй хамтын ажалда КТУ нэбтэрүүлжэ нобшорно. hаяхан телевизорээр «Прибайкалиин газар дээрэ» гэhэн дамжуулга харахадаа, одоол гайхаа hэм. Зэдын районой нэгэ колхоздо КТУ тоолон гаргахадаа, hаалишадай уран hайханай самодеятельностьда хабаадалсаhыень хараада абадаг байба. Игээд ерэхэдээ, hаалишан бүхэн соёлой байшан гү, али клуб соо эдэбхитэйгээр дуулахадаа, ехэ коэффициент абаха болоно. Энэ зүб гү? Буруу. КТУ гээшэмнай дуу хангюурдаhанай бэшэ, харин ажалда хабаадалсаhанай коэффициент hэмнай.

КТУ, хамтын подряд урагшатайгаар нэбтэрүүлхын тула нэн түрүүлэн үйлэдбэриингөө технологи тааруугаар үндэhөөрнь хубилгаха хэрэгтэй. Тобшолбол, hү үйлэдбэрилхэ технологи ажалай эмхидхэлэй шэнэ гуримда тааренги байха болоно.

1983 онhоо захалжа, республика соомнай hү hаалиин фермэ, hүнэй комплекснуудта хамтын подряд үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэжэ эхилээ бэлэй. Жэшээлбэл, энэ үеэр Загарайн районой «Гигант» колхозой hүнэй комплексдо технологинь түргэн болзор соо хубилгагдажа, операторнуудай ажал хамтын подрядай гуримаар эмхидхэгдээ бэлэй. Зүгөөр эндэ hү ехэтэй үнеэд шэлэгдэн абтажа, тэжээлэйнь үндэhэ hуури бэхижүүлэгдээгүй, мүн материально-техническэ талаар найдамтайгаар хангагдаагүй байhан тула, шэнэ гуримынь ашаг үрэеэ харуулаагүй hэн. Энэл дутагдалhаа уламжалан, олохон фермэнүүдтэ үнеэдынь дахяад hаалишадта даалгагдажа үгтөө юм. Игэжэл «хамтын подряд» гэhэн шэнэ аргамнай ябаган үгэ болоод, фермэнүүдэй hү үйлэдбэрилхэ хуушан технологидо тэрэниие тааруулха гэhэн туршалгань мүноошье урагшагүйдэнэ. Зүгөөр саарhан дээрэ документнүүд соо хүсэд нэбтэрүүлэгдэhэн хамтын подрядай коллектив гэжэ тус фермэ тоологдоно ха юм.

Ойрын жэлнүүдтэ республикымнай ажахынууд hү үйлэдбэрилхэ технологи эрид хубилгаха аргагүй байна. Зүгөөр hаалиин мал үсхэбэрилгэдэ ажалай эмхидхэлэй шэнэ гурим хэрэглэхээр онол арга магад олдожошье болохо аалам! Энэ талаар колхоз, совхозуудай малшад, hаалишад, операторнууд болон районуудай агропромышленна нэгэдэлэй, республикын Госагропромой мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд юун гэжэ бодомжолдог хаб?

А. ДЕРИГЛАЗОВ,
экономикын эрдэмэй кандидат.

РЕДАКЦИhАА: Автор энэ статья соогоо бодото баримтануудта үндэhэлэн, hү hаалиин фермэнүүдтэ хамтын подряд нэбтэрүүлхэ талаар ушардаг дутагдалнууд, мүн тэрэниие усадхаха тухай hанамжаяа дэлгэрэнгыгээр бэшээ. Мүнөө үедэ ажалай эмхидхэл нарижуулан hайжаруулха гээшэ онсо шухалада тоологдоно. Илангаяа партиин XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ эрилтын табигдаад байхада, тодорхойлбол, хурдадхалга, эрид хубилгалтын үедэ үйлэдбэриин ашаг үрэ эрид дээшэлүүлхын тула эгээл найдамтай онол аргануудые хэрэглэхэ ёhотойбди. Тэдэнэй нэгэн — хамтын подряд болоно. Теэд хамтын подрядай гуримые өөhэдынгөө эрхэ байдалда зохидоор тааралдуулан нэбтэрүүлхэ тухай манай уншагшад, илангаяа малшад, хонишодой, ажахынуудай мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэдэй hанамжа дурадхалнуудаа бэшэхыень гуйнабди.

ҮНДЭР ШАГНАЛДА ХҮРТЭГШЭД

СУХАРИШАГҮЙ ЭРМЭЛЗЭЛТЭЙ

...Анна Измайлова нютагайнгаа hургуулида hуража ябахадаа сэхэ өөрэхэн, хараhан юумэнhээ сухаридаггүй басаган байhан юм. hургуулиингаа, мүн классайнгаа хэрэгтэ үнэн зүрхэнhөө оролдодог, тэрэнэй хабаадалгагүй гоёр юумэн гэжэ оройдоошье болодоггүй hэн. hургуулидаашье бараг hурадаг бэлэй. Наймадахи классаа hаала hайн сэгнэлтэтэйгээр дүүргэд, саашадаа юhэдэхи класста hурахагүйб, Улаан-Үдэ ошожо, ямар бэ даа нэгэ техникумдэ гү, али училищида hураха эрмэлзэлтэй байhанаа тэрэ сугтаа hураhан нүхэдтөө нэгэтэ үдэшэлэн хэлээ бэлэй. Басагад, хүбүүд хара багаhаань хойшо Анныe hайн мэдэхэ hэн тула энэ хэлэгшэдэнь ехэшье гайхаагүй.

Залуушуул арбан таба-арбан долоо наhандаа эрмэлзэл зорилгойнгоо абьяаста охин соо ябадаг гээшэ ааб даа. Эгээл энэ үедэ тэдэнэр бүхы наhанайнгаа мэргэжэлые зүбөөр шэлэн олохо ёhотой гэжэ hанагшаб.

Анна июнь hара соо наймадахи класс дүүргэhэн тухай үнэмшэлгээ абаhаар город ерэжэ, Улаан-Үдын мяханай комбинадай колбаса хэдэг цехтэ ажалда оробо. Үдэшэлэниинь эндэхи техникумдэ hурадаг болобо. Тиигэжэ тэрэ технологой мэргэжэлтэй болоод, тэндээ хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ hэн. Тиигэбэшье удаан хүдэлжэ шадабагүй. Комбинадынь залуу басагые жэл бүхэндэ хурьга абалгын үедэ хамhалсахыень Зэдын районой Боосын совхоз эльгээдэг байгаа. Эндэшье Анна хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлөө. Игэжэ хори наhаяа hая хүрэжэ ябаhан залуухан басаганай зүрхые эндэхи нютагай жолоошон хүбүүн Геннадиин ээлhэниинь гайхалгүй бэлэй. Анна Измайлова наhанайнгаа нүхэртэй золгожо, Улаан-Үдэ хотоёо, дуратай ажалаа, үетэн нүхэдөө орхижо, Боосо нютаг ерэhэн байха юм.

Совхозой дирекци залуу басаганда hүнэй фермэдэ hаалишанаар хүдэлхыень дурадхаба. Тэрэ энэ ажалhаа арсаагүй.

Тиигэжэ Анна Боосын hүнэй фермэдэ ажаллахаяа орохон намтартай. Хэнэйшье мэдэhээр, энэмнай хүнгэн бэшэ ажал ха юм даа. Хорёод жэлэй саана фермэнь хүсэд оньhожоруулагдаашьегүй, hаалишадай эм дээрэ хүндэхэн бэрхэшээлнүүд ушардаг байгаа. Эртэ үглөөгүүр фермэдээ ерэhээр үнеэдээ hааха, эдеэлүүлхэ, шэбхэ шабааhыень сэбэрлэхэhээ эхилээд, үдэшэ орой болотор хэхэ юумэн дууhахагүй. Тэрэ үедэ hаалишад үнеэдтэ тэжээлыень өөhэдөө зөөжэ, тараадаг байгаа. Илангаяа үбэлэй үедэ хэхэ ажалынь ехэ болодог бэлэй. Эсэшоод гэртээ ерэхэдээ, Анна нүхэртөө нэгэтэ хэлэбэ: — «Али болихом гү даа. Хүндэл ажал байна».

— Өөрөөл мэдыш даа. Болёошье hаашни хамаагүй. Ондоо хүнгэн хүдэлмэри олдоно аабза,— гэжэ үбгэниинь буруушаагаагүй.

— Теэд эндэhээ болингүй ажаллабални яахабши. Энэ фермэдэ зол жаргални байжа болоо аалам,— гэжэ Анна тиихэдэ харюусаа бэлэй.

Нээрээшье тэрэнэй hанал бодолынь мүнөө хүсэлдэжэ hалаа гэхэ байнаб. Юуб гэхэдэ, Анна Александровна Измайлова үнгэрhэн арбан нэгэдэхи табан жэлдэ аша габьяатайгаар хүдэлhэнэйнгөө түлөө hаяхан Ажалай Алдар Солын гурбадахи шатын орденоор шагнагдаа бшуу. Энэмнай гүрэн түрын үндэр шагнал болоно гээшэ. Тэрэ үнэн сэхэ ажалаараа иимэ үндэр хайрада хүртэбэ.

Энэл фермэдээ, энэл ажалдаа өөрынгөө зол жаргалые эдлэхэ хуби заяатай байгаа. Тус ажахыда автомашинын жолоошоноор хүдэлдэг Геннадий Степанович нүхэртээ олохон жэлдэ хамта hуухадаа, бэе бэеэ дүнгэлсэн дэмжэжэ, туhалалсажа ябана. Эбтэй зэтэйгээр, үнэр баян hайн hайхан ажаhуужа, дүрбэн үхибүүдые хүмүүжүүлээ. Мүнөө гурбан хүбүүдынь, басаганиинь томо боложо, өөhэдөө айл бүлэ болонхой. Эдэ хоёр 6 ашанартай юм.

Теэд тэрэнэй туйлаhан үрэ дүнгүүдынь, амжалтануудынь миил зүндөө бэлэхэнээр хүрэжэ ерээ бэшэ ааб даа. Энэмнай үбэл зунгүй, хабар намаргүй эсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр, хүсэ шадалаа гамнангүйгөөр хүдэлhэнэй үрэ дүн мүн болоно.

— Намhаа хайшан гээд иимэ амжалта туйлаабта гэжэ асуунат. Би энээндэтнай тугаарhаа хойшо харюу бэдэрээд олоногүйб. Зөө, нүхэдэйнгөө, нютагайнгаа үргэмжөөр гүрэнэй үндэр хайрада хүртэбэб. Ганса хүн хара амияа хараад ябаа hаа, холо ошохогүй. Тиимэhээ коллективэйнгээ гэшүүдтэй хамта иимэ үндэр дүнгүүдые туйлааб, тэрэнииемни үндэрөөр сэгнээ,— гэжэ Анна Александровна намтай уулзахадаа хэлээ hэн.

Үнгэрhэн табан жэлдэ түрүү малшан үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 2100 килограмм hү hааhан байха юм. Саашадаа тэрэ туйлаhан амжалтаараа hанаагаа амарангүй, энэ табан жэл соо заатагүй үрэ дүнгүүдээ арьбадхахаар хараална.

— Байгша ондо ажахы доторнай хоёр мянгатанай хилэ гаталха тэмсэл боложо байна. Намтай сугтаа хүдэлдэг Екатерина Васильевна Тоут, Жанна Федоровна Парашютина гэгшэд үнеэн бүриhөө 2000 килограмм hү абахын түлөө мүрысөөндэ ороод, абаhан уялгаяа болзорhоонь урид нэрэтэй солотойгоор бэелүүлбэ. Би энэ жэлдэ үнеэн бүриhөө 2500 килограмм hү hаахаб гэжэ өөрынгөө hанаанда бодожо, тэрэнэй түлөө оролдожо ябааб, теэд hүүлэй үедэ энэмни хүсэлдэхэеэ болибо. Эндэ элдэбын шалтагаан бии. Ерэхэ жэлдэ энэ зориhондоо заатагүй хүрэхэ ёhотойб,— гэжэ тэрэ хэлэнэ.

Налгай урихан шарайтай, энэ эхэнэртэй уулзажа хөөрэлдэхэдөө, ажал хүдэлмэриhөө одоол сухарихагүй, ямаршье бэрхэшээлые дабажа гараха хүн гэжэ ойлгоо hэм. Үгэ хэлэндэ бэрхэ, өөрынгөө hанал бодолые зүбөөр найруулдаг эхэнэр.

Иимэл хүнүүд коллективэйнгээ үгэhэн ямаршье даабариие жэншэдгүй бэелүүлжэ шадана бшуу. Абьяаста ажалаараа суурхаhан Анна Александровна Измайловае нютагаархидынь Боосын сельскэ Соведэй депутадаар hунганхай. Тэрэ hунгагшадайнгаа этигэл, найдабариие харюулха гэжэ ходо-доо оролдожо ябадаг.

Энэ түрүү hаалишанда шэнэ амжалта туйлахыень хүсэе!

Д. ДОНДОКОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Боосын совхозой түрүү hаалишан, Ажалай Алдар Солын III шатын ордента Анна Александровна Измайлова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Зэдын район.

Үзэл сурталай хүдэлмэри

ПАРТИЙНА АНХАРАЛ ХЭРЭГТЭЙ

«Знание» бүлгэмэй республиканска эмхиин организацинуудта тоосоото-hунгалтын кампани түлэг дундаа ябажа байна. Бүлгэмэй эхин эмхинүүдтэ иимэ суглаанууд дүүрэжэ, районно эмхинүүдэй тоосоото-hунгалтын конференцинүүд эхилбэ.

Улаан-Үдын авиационно заводой «Знание» бүлгэмэй эхин эмхиин тоосоото-hунгалтын конференци дээрэhээ хэгдэhэн тэмдэглэлнүүдые танай анхаралда дурадханабди.

Ажалай Улаан Тугай орденто авиационно заводой лекторнүүдэй эхин эмхи хадаа городой эгээл томонуудай нэгэн гэжэ тоологдодог, районно эмхиин эрхэтэйгээр хүдэлдэг юм. Тус эмхи 220 лекторнүүдтэй. Тэдэнэй тоодо республиканска шатын гурбан лектор, районой шатын 37, бусадынь эхин шатын лекторнүүд.

Эмхиин гэшүүд-лекторнүүд орон доторхи мүнөө үеын эрхэ байдалые улад зондоо ойлгуулан тайлбарилха талаар горитой хүдэлмэри ябуулна. Мүнөө үедэ ойлгууламжын хүдэлмэриие шанарайнь, удхынь талаар үндэhөөрнь хубилгажа, шэнэ, дээдэ шатада гаргаха зорилго табигдана гээд заводой лекторнүүд гүйсэд ойлгонхой. Заводой эхин эмхиин олонхи лекторнүүд лекцинүүдэйнгээ темые, удха шанарыень сагай эрилтые ёhоор шэнэлэн хубилгаха талаар ехэ хүдэлмэри саг үргэлжэ ябуулна.

Жэшээлэн нэрлэбэл, Нина Семеновна Молчанская «Знание» бүлгэмэй авиазаводой эмхиин үнинэй гэшүүн юм. Тэрэнэй лекцинүүд шагнагшадта хододоо hайшаагдадаг, эрхим сэгнэлтэдэ хүртэдэг. Тиин нёдондо тэрэ «Эрдэм ба техникэ түсэбтэ табан жэлдэ алба хэнэ» гэhэн темээр лекци хэдэы магтаалтай, hайшаалтайгаар уншаад, харин мүнөө жэлдэ лекциингээ удхые бүри нарижуулан тодорхойлжо, «Машина бүтээлгэ — эрдэм-техникын дэбжэлтын эшэ үндэhэн», «Материальна нөөсэнүүдые яажа гамтайгаар ашаглахаб» гэhэн темэнүүдээр лекцинүүдые уншаhан байна.

Ойлгууламжын-лекционно хүдэлмэридэ Дмитрий Павлович Дунаев эдэбхитэйгээр хабаададаг. Тэрэнэй лекцинүүд хододоо удхаараа гүнзэгы, сагай эрилтэдэ харюусамаар байдаг. Мүн тиихэдэ заводой юристнүүд Н. Д. Зайцев, Н. Д. Бубеев, В. П. Кеб гэгшэд лекцинүүдээ саг үргэлжэ hонирхолтой материалнуудаар шэнэлжэ уншадаг, шагнагшадта халуунаар угтагдадаг гээшэ. Заводой поликлиникын, больницын врачнууд архидалгатай тэмсэлэй, элүүр энхэ байдалай асуудалнуудта зорюулагдаhан лекционно хүдэлмэреэ эрид hэргээгээ. Тэдэнэй дундаhаа тон эдэбхитэйшүүлыень — В. И. Полынкин, В. Б. Махусаева, В. П. Орлова болон бусадые онсолон нэрлэлтэй

Лекционно хүдэлмэриие үргэдхэхэ, hайжаруулха хэрэгтэ лекторнүүд Л. П. Амельянчик, Р. Е. Калинова, М. Б. Маковецкая, Т. И. Бадашкеева болон бусад мүн лэ ехэ хубитаяа оруулна. Багшанар-лекторнүүдэй дундаhаа Г. И. Лучникова, Г. С. Кузнецова, С. А. Надеждина, А. П. Ситников, Л. П. Тетерино гэгшэдые магтамаар.

Гэбэшье «Знание» бүлгэмэй эндэхи эхин организациин хүдэлмэридэ дутуу дунданууд, гүйсэд хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд үшөө олон гээд конференци дээрэ тэмдэглэгдэбэ. Жэшээлэн хэлэбэл, бүлгэмэй эхин организацинуудай хүдэлмэриие партийна талаhаа хүтэлбэрилгэ hуладана гээд тоосоото элидхэл соо хэлэгдэhэн, үгэ хэлэгшэдшье энээниие гэршэлhэн байна. Партийна нэгэшье эхин организаци суглаан дээрэ «Знание» бүлгэмэй эхин эмхиин түрүүлэгшын гү, али хэн нэгэ лекторэй тоосоое шагнаагүй байна. Дүршэл ехэтэй хүдэлмэришэд, мастернууд болон залуу мэргэжэлтэдые лекционно хүдэлмэридэ хабаадуулха хэрэгтэ партийна организацинуудай зүгhөө ямаршье оролдолго гаргагданагүй.

Залуу лекторнүүдые hурган хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри тухай онсо хөөрэлдөөн конференци дээрэ болоо. Тиихэдээ энэ хүдэлмэри коллектив дотор тон hулаар табигданхай гээд тэмдэглэгдэбэ. Энэ талаар гансал авиационно техникумэй эхин организацида лекторнүүдые бэлдэхэ, hургаха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана. Саг үргэлжэ «Лекторэй үдэр» үнгэргэгдэжэ, шадабари ехэтэй лекторнууд залуушуулай лекцинүүдые шагнадаг, шалгадаг, сэгнэлтэ, туhатай зүбшэл үгэдэг гурим эндэ заншанхай.

Бүлгэмэй эхин организациин научно-методическа секцинүүдэй хүдэлмэри тухай мүн лэ дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн конференци дээрэ болоо. Тиихэдээ секцинүүдэй ябуулhан хүдэлмэри зарим тэды hайжараа гэжэ тоолобошье, гол түлэб дутагдалнууд тухай олон үгэ хэлэгшэд тогтоhон байна. Тодорхойлбол, шэнэ техникын талаар заводой ахамад инженерэй орлогшо А. И. Мельник гэгшын ударидадаг эрдэм-техникын дэбжэлтые хүгжөөхэ секци муугаар хүдэлнэ гэжэ тэмдэглэгдэбэ. Мүнөө үеын промышленна предприятиин коллектив дотор имагтал энэл секци эгээл түрүү, жэшээтэ хүдэлмэри ябуулха уялгатай аад, hанаhанда үшөөл хүрэдэггүйнь, hали-боли хүдэлдэгынь шаналалтай.

Мүнөө сагта арадай университет, лектори, кинолектори гэхэ мэтэ олониитые гэгээрүүлгын hургуулинууд ехэ үүргэ дүүргэхэ байна. Заводой коллективтэ 1760 хүнэй hурадаг арадай дүрбэн университет хүдэлнэ гээд тоосоото элидхэл дотор тэмдэглэгдээ. Теэд тэдэнэй яажа, хэр зэргээр хүдэлдэг байhан тухай үзэншье эндэ хэлээгүй.

Гэхэтэй хамта ямаршье лекци хадаа ходо hонирхол, анхарал татама байха ёhотой. Тэдэнэр өөрынгөө удхын талаар шагнагшадай hанал бодолдо, хүсэл эрмэлзэлдэ тааруу байха зэргэтэй бшуу. Тиимэл шэнжэ шанартай лекци уншаhан лекторые халуунаар угтаха, анхаралтайгаар шагнаха байна ха юм. Лекционно аудитори бүхэниие бүридхэлдэ абажа, тэндэхи шагнагшадай hанал бодолые, эрдэм мэдэсые, байдал hуудалые наринаар шэнжэлхэ гээшэ баhал ехэ удха шанартай хэрэг.

Тиимэ шэнжэлгын үндэhөөр лекторнүүдтэ тус бүридэнь таарама даабари үгтэхэ, лекциин темэ, удха тодорхойлогдохо болоно бшуу. Энэ талаар авиационно заводто, мүн хүдэлмэришэдэй поселогтошье горитой хүдэлмэри ябуулагдана. Бухыдөө лекционно 69 аудитори бүридхэлдэ абтажа, өөр өөрын паспорттай болгогдоо. Тэдээн бүхэндэ лекци үнгэргэлгые эмхидхэхэ, хүтэлбэрилхэ үүргэтэй хүнүүд толилогдонхой. Тэдэнэй олонхинь тэндэхи эмхи зургаанай, цехэй, участогай партийна организациин секретарьнарай орлогшонор юм. Эдэ эмхидхэлшэд өөр өөрынгөө лекционно аудиториие шэнжэлдэг, тэрэнэй үндэhөөр жэлэй түсэб-график табидаг байна. Олонхидоо тэдэнэр харюусалга ехэтэй, урагшаа hанаатай хүнүүд. Гэбэшье тэдэнэй дундаhаа энэ харюусалгата уялгадаа хайша хэрэгээр хандадаг 14-дэхи цехhээ В. Н. Михаленко, 30-дахи цехhээ М. И. Дорофеев болон бусад конференци дээрэ шанга шүүмжэлэлдэ оробо.

Бүхы дээрэнь абажа харахада, конференци дээрэ мүнөө үеын эрилтэдэ харюусамаар, байдалаа шэнжэлhэн, бодото байдалые харуулhан, шүүмжэлхы шэнжэтэй хөөрэлдөөн болоhон байна. Олон дутуу дунданууд элирүүлэгдээ. Хүдэлмэреэ саашадань hайжаруулха хэмжээнүүдшье хараалагдаа.

Онсолон хэлэбэл, «Знание» бүлгэмэй авиазаводой эхин эмхидэ хүдэлмэреэ шэнэдхэн хубилгалга удаарна, лекционно-ойлгууламжын хүдэлмэри шэнэ ёhоор эмхидхэгдэнэгүй гэжэ тоосоото элидхэл соо хэлэгдэhэн, үгэ хэлэгшэдшье тэмдэглэhэн байна. Эдэ бүхы шүүмжэлхы ажаглалтануудые, дурадхалнуудые анхаралда абаhан, зохисотой тогтоол олоной дуугаар баталагдаа.

Конференци дээрэ заводой эхин эмхиин правлениин гэшүүд, районно эмхиин тоосоото-hунгалтын конференциин делегадууд hунгагдаа.

Д. ДАШИЕВ,
«Знание» бүлгэмэй республиканска эмхиин правлениин референт.

ҮСӨӨН ТООТОЙГООР

«Жилгражданстрой» трестын барилга-хабсаралгын 1-дэхи управлениин П. П. Григорьевой хүтэлбэрилдэг шулуушадай бригада Улаан-Үдын 13-дахи кварталда эдеэ хоолой магазин барижа дүүргэбэ. Тус бригада СМУ дотороо суутай болоhоор үнинэй. Үсөөн тоотойгоор ажалай үндэр бүтээсэ туйлахын тула саг үргэлжын оролдолго гаргана. Бригадын нэгэ хүнэй хэhэн ажалай хэмжээе үнгэрhэн арбан нэгэн hарын дүнгөөр тодорхойлоод үзэбэл, 161 процентдэ хүрэнэ.

Мүнөө тус бригадынхид хоёр объект дээрэ ажаллана. Парткурсануудай болон Зүүн Сибириин соёлой институдай хамтын байрануудые бодхоона.

Управлениин М. Ф. Гребенщиковэй хүтэлбэрилдэг модошо дархашуулай бригадын коллектив удангүй жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэнь. Эдэнэр Главбурятстройн хүдэлмэришэдэй ажаhууха хамтын байра барилга дээрэ мүнөө ажаллана. Уран нарин щадабаритай дээдэ гарай мэргэжэлтэд эндэ хүдэлнэ гэбэл, И. И. Беспаловые, А. Е. Филатовые нэрлэмээр.

О. НИКОЛАЕВСКАЯ.

САГ СООНЬ

Хүдөө ажахын техникые саг соонь заhабарилбал, ерэхэ жэлэй хабарай тарилгые богони агротехническэ болзорто үнгэргэхэ аргатай болохо ха юм. Сэлэнгын районой Кировэй нэрэмжэтэ совхозой таряашад энэ гуримые hайн мэдэхэ. Дүршэлтэй механизатор, совхозой парткомой гэшүүн С. С. Голубевай даадаг машина, техникэ хадагалдаг талмайн албан энэ талаар нилээд хүдэлмэри ябуулна.

Тэрэнэй бригадын слесарьнууд Б. Т. Ленхобоев, В. А. Кузьмин гэгшэд хабарай тарилгын hүүлээр техникээ заhабарилжа эхилhэн байха юм. Эдэ хоёрто ажахын механизаторнууд хамhалсана.

Заhабарилагшад мүнөө газар элдүүрилдэг, тарилга хэдэг — плугуудаа, культиваторнуудаа, сеялкэнүүдээ түгэс дүүргээд, ГОСТ-ын гуримай ёhоор хадагалаанда табиба.

Ороhоной комбайнууд, жатканууд, бүлүүр станцинууд баhал заhабарилагдаа.

Манай бригадын коллектив ерэхэ жэлэй хабарай тарилгада хабаадуулагдаха бүхы техникэ, машинаяа түгэс бэлэн болгожо, абаhан социалис уялгаяа нэрэтэй солотойгоор бэелүүлээ.

— Ерэхэ жэлэй эхиндэ үнгэргэгдэхэ машина, техникэ хадагалха талаар ниитын ба ажахы хоорондын харалгада бэлдэн, мүнөө МТМ соогоо, тусхай талмай дээрээ юумэеэ гүримшүүлжэ байнабди,— гэжэ Семен Семенович Голубев манда хэлээ hэн.

Мүн лэ эндэ тэжээл бэлэдхэдэг техникын, тракторнуудай заhабарилга графигhаа холо урид бэелүүлэгдэнэ.

С. ТЮЛЮКИН,
манай штатнабэшэ корр.

РАПО-гой МҮНГЭ ЗӨӨРИ

СССР-эй Госагропромые, тэрэнэй нютагуудтахи органуудые байгуулга хадаа оронойнай агропромышленна комплексдо (АПК) хүтэлбэрилгэ, түсэблэлгэ, мүнгөөр хангалгые нэгэдүүлэн тодорхойлhон байна. Районой агропромышленна нэгэдэл (РАПО)—АПК-гай системэдэ эхин шатын звено боложо, зохихо эрхэнүүдтэ хүртэнхэй. Тус нэгэдэл хадаа колхоз болон совхозуудай, хангалгын, транспортна ба барилгын организацинуудай, болбосоруулгын ба заhабарилгын предприятинуудай түсэблэлгэ, мүнгэн зөөрөөр хангалга бэелүүлхэ үүргэтэй.

РАПО-до мэдэлтэй предприяти болон организацинуудай гүйсэд дүүрэнээр бэеэ даанхай байhан зандаа үлэhыень хараада абаха шухала. Бюджетнэ hомололгын шэнжэ шанарhаа (республиканска гү, али нютагай) дулдыдангүйгөөр РАПО дээрэ дурсагдаhан ажахынуудта хэрэгтэй мүнгэнэй hомололго хэнэ. Агропромышленна комплексын эхин звеногой мэдэлдэ мүнөө 18 миллиард түхэригэй бюджетнэ hомололго, тэрэшэлэн централизованно, нөөсэ хэрэглэмжын фонднуудта, экономическа талаар урмашуулгын фондо 5 миллиард түхэриг мүнгэн үгтэнхэй. Мүнөө дээрээ өөhэдынгөө зөөрөөр хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгээ дээшэлүүлхэ шадалгүй ажахынуудта мүнгэ табиха арга боломжо бии болонхой. Энэ асуудалые шиидхэлгэ болбосоруулгын предприятинуудые, үйлэдбэриин цехүүд болон складуудые, тэжээлэй цехүүдые, машинануудые хадагалха hарабшануудые барилгада шухала үүргэ дүүргэхэ байна.

РАПО-до үгтэhэн эрхэнүүд үйлэдбэри эрхилхэ, түүхэй эдүүдые болбосоруулха ба продукци хадагалха хүдэлмэриие техническэ талаарнь эмхи гуримтай болгохо арга олгохо юм. Тиигэжэ продукциин гээлтэ хоролтодо орохо ябадалые бага болгохо зорилго амжалтатайгаар шиидхэгдэнэ. Энэ ушарhаа үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлэгдэхэ, эдеэ хоолоор хүн зониие хангалга hайжаруулагдаха болоно.

Бюджедээр hомологдоhон мүнгэн зөөриие зүбөөр хубаарилан хэрэглэхэ арга боломжо олдонхой. Энээн дээрэ тогтон хэлэлтэй ха. Жэшээнь, хэрбээ капитальна хүдэлмэридэ hомололгын түсэбэй үлүүлэн дүүргэгдэжэ байгаа hаа, РАПО ондоо хэрэглэмжын мүнгэнhөө совхоздо нэмэлтэ мүнгэ үгэжэ шадаха. Районно агропромышленна нэгэдэл финансова органтой хамта районсйнгоо хүдөө ажахыда нютагай бюджедээр hомологдоhон мүнгэн зөөриин квартальна хубаариие хубилгаха тухай шиидхэбэри абаха эрхэтэй.

Капитальна hомололгоор үгтэhэн мүнгэеэ зарим предприятинуудай хэрэглэнгүй байгаа гээшэ hаа, хэрэгтэй болоод байгаа hаань, жэлэй хоёрдохи хахадта РАПО тэрэнииень ондоо ажахынуудай барилгада, машина болон техникэ худалдан абалгадань гаргашалха захиралта үгэхэ эрхэтэй болоо.

Совхозууд болон АПК-гай бусад предприятинуудай бюджетнэ hомололгонуудые орёо бэшэ болгохо хэрэгтэ ехэхэн дабшалта хэгдэнхэй. Мүнөө үйлэдбэри хүгжөөхэ хэрэгтэ мүнгэ hомололго ба агропромышленна комплексын талаар бусад гаргашануудта РАПО-гоор мүнгэн зөөри hалбари бүхэндэ хубаарилагдангүй, бүхы дээрэнь үгтэнэ. hомололгоор үгтэhэн энэ мүнгые РАПО өөрөө мэдээд совхозуудта, промышленна предприятинуудта, хангалгын албанай, бусад предприятинуудта хубаарилан үгэжэ, hалбари ба статья бүхэнөөр гаргашыень тоолон шалгажа байха юм.

СССР-эй Госагропромой предприятинууд болон организацинуудта гүрэнэй капитальна хүдэлмэриин hомололго хэхэ нэгэ янзын гурим тогтоогдонхой. Капитальна хүдэлмэриин hомололгоhоо түсэбэй ёhоор гаргаша хэхэ расписани дотор РАПО-гой мэдэлэй предприяти болон организацинуудта тодорхойлон үгтэhэн бюджетнэ hомололгонууд харуулагдана. Дурсагдагша предприяти болон организацинууд капитальна хүдэлмэриин hомололгонуудай хамаг орошые (өөhэдынгөө мүнгэ, банкын үгэhэн урьhаламжа ба бюджетнэ hомололго) харуулhан түсэб СССР-эй гүрэнэй банкын зургаануудта үгэхэ ёhотой.

Директивнэ шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, гүрэнэй бюджет дотор жэл бүхэндэ ажахы доторой харгы, культурно-ажаhуудалай объектнүүдые барилгада, hургуулида ороогүй үхибүүдэй, соёл-гэгээрэлэй зургаанууд болон пионернүүдэй лагерьнуудта, тэрэшэлэн гол фонднуудаар хүсэд хангагдаагүй, үйлэдбэреэ үргэдхэгдэhэн аргаар эрхилхэ өөрын мүнгэн зөөригүй колхозуудай страховой түлөөhэндэ 3,3 миллиард түхэриг үгтэхөөр хараалагдаhан гээшэ.

Мүнөө эдэ hомололгонуудые ажахы доторой харгынуудые, соёлой, ажаhуудалай, коммунальна объектнүүдые hэльбэн шэнэлэлгэдэ, тэрэшэлэн проектно-бэдэрэлгын хүдэлмэринүүдтэ хэрэглэхэ гэжэ зүбшөөгдэнхэй. Иимэ зорилготой hомололгонууд нютагай бюджедээр хараалагдана. Колхозуудай экономическа ба финансова байдалые, тэдэнэй саашанхи хүгжэлтын арга боломжонуудые хараада абалсан, РАПО тэдэ hомололгоор табигдаhан мүнгые олзо доход багатай ажахынуудта хубаарилха болоно.

Мүнгэн зөөриин эрьесые түргэдхэхэ зорилгоор, түлбэриин хэм хэмжээе тогтоолгоор, централизованно нөөсэ фонднуудые байгуулгаар агропромышленна комплексын нютагай органуудта ехэ эрхэ үгтэнхэй. Районой бюджедтэ оруулагдаха түлөөhэнэй ниитэ хэмжээнhээ уламжалан, РАПО бюджедтэ оруулагдаха колхоз болон совхозуудай түлөөhэнэй хэмжээе тодорхойлон тогтоохо уялгатай. Эндэ ажахынуудай үйлэдбэриин арга боломжо — газарайнь экономическа сэгнэлтэ, гол фонд болон ажал хэхэ хүдэлмэришэдэй хүсэнэй талаар хангагдасань хараада абтаха зэргэтэй. hула, ядуу экономикотой ажахынуудта түлөөhэнэй талаар хүнгэлэлтэ үгтэжэ болохо.

Үйлэдбэриинь арга боломжонуудые хараада абалсан, РАПО районой агропромышленна нэгэдэлнүүдэй, хизаар ба областной агропромышленна комитедүүдэй, союзна республиканууудай госагропромуудай централизованно нөөсэ фонднуудта совхозуудай, колхозуудай ба бусад предприятинуудай оруулха түлөөhэнэй хэм хэмжээн тогтоогдохо юм.

Нөөсэ эдэ фонднууд хүдөө ажахын продукцинуудые болбосоруулха ба хадагалха талаар ажахы хоорондын предприятинуудые, тусхай шэглэлтэйгээр мэргэжэhэн бусад предприятинуудые хүгжөөлгэдэ хэрэглэгдэхэ юм. Тэдэ фонднуудай уг зорилгонь юуб гэхэдэ, госагропромой системын колхоз болон совхозуудай, предприяти болон организацинуудай ажахыгаа эрхилэлгын эрхэ нүхэсэлнүүдые адли тэгшэ болгохо, ган гасуурhаа, үhанай үерhөө хохидолдо ороhон ажахынуудта туhа хүргэлгэ болоно. Тиихэдэ РАПО-гой мэдэлдэ социально-соёлой хэмжээ

ҮЙЛДЭБРИИН hУРАЛСАЛАЙ ШЭНЭ ШАТА

ба тоолон тодорхойлгын техникын үндэhэн» гэhэн шэнэ хэшээл бии болгогдоо. Тоолон тодорхойлгын техникые алишье талаhаань гүйсэдээр шудалалгэ хадаа орон доторнай научно-техническэ дэбжэлтые хурдадхалгын шухала нэгэ зүйл боложо үгэхэ юм.

Нарин оньhото hуралсалай-үйлэдбэриин мастерскойнуудые техническэ мэргэжэлэй hуралсалда эгээл түрүүн байгуулhан габьяатай 48-дахи СПТУ (Москва), 83-дахи СПТУ (Ленинград) нэрлэгдэдэг. Харин манай Буряадай Техническэ мэргэжэлэй hуралсалай управлени энэ талаар бэлэдхэлэй горитойхон хүдэлмэри хэжэ байнхай. 1985 оной июль—август hарануудта тус управлени «Информатикын ба тоолон тодорхойлгын техникын үндэhэн» гэhэн темээр тусхай семинар үнгэргэжэ, техническэ эрдэмэй кандидадууд Ю. С. Ламажанов, Ж. Ж. Халудоров гэгшэд ЭВМ-ээр лекцинүүдые уншаhан юм. Тиихэдэ ЭВМ хэрэглэхэ талаар багшанарые бэлдэлгын хоёрдохи семинар 1986 оной январь соо болоhон байна. ЭВМ заадаг багшанарай секци байгуулагданхай, мүн ЭВМ-ээр «Мэргэжэлтын үдэр» тус управленидэ үнгэргэгдэнэ. Эрдэм-техникын мэдээсэлэй түбhөө мэргэжэлтэд управленидэ, училищинуудта тэрэ үдэртэ уригдажа, шэнэ техникын асуудалаар шэнжэлэл хэдэг.

«Дунда эрдэмэй техническэ мэргэжэлэй училищиин hурагшадай компьютерна мэдэсые ба электронно-тоолон тодорхойлгын техникые hуралсалда үргэнөөр нэбтэрүүлгые хангаха талаар хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1985 оной мартын 28-да тунхаглаhан тогтоол хадаа үйлэдбэриин hуралсалые шэнэ шатада гаргалгада горитойхон түлхисэ боложо үгөө.

1985—1986 онуудай hуралсалай жэлдэ Буряадай техническэ мэргэжэлэй hуралсалай управленидэ эрдэм-техникын информатикын түб байгуулагдаа hэн. Тэрэнэйнь ашаар дунда эрдэмэй 11-дэхи, 15-дахи, 6-дахи, 7-дохи, 2-дохи, 1-дэхи, 9-дэхи ба бусад ПТУ-нуудта информатикын кабинедүүд түхеэрэгдэЭ. Зүгөөр тэдэ кабинедүүд даб дээрээ «БЗ-34» түхэлэй микрокалькуляторнуудаар гүйсэд хангагданагүй. Бүхы дээрээ республикын училищинуудта 290 тиимэ машина тоологдоно. Тэдэнэй 49-ниинь лэ шэнэ конструкциин гэхэ гү, али программна түхеэрэлгэтэй.

Буряадай техническэ мэргэжэлэй управленидэ энэнь үшөөл бага гээшэ. Тиимэhээ хубилгэн шэнэдхэлгын хүдэлмэриие түргэдхэхэ шухала. Гэбэшье шэнэ юумэн тээшэ алхам хэгдээ, энэ алхамаа улам бүри гуримшуулан түргэдхэхэ эрилтэ табигдана.

Училищинуудай станогууд баhал хуушаранхай байгаа. Жэшээнь, 1985—1986 онуудай hуралсалай жэлдэ токарно-винторезнэ станогуудые шэнжэлжэ үзэхэдэ, 12 процентнь 20 жэлhээ дээшэ, 25 процентнь 10-hаа 20 жэл болотор эдлэгдэhэн байба. Оройдоол 168 станок 5-hаа 10 жэл хүрэтэр болзор соо хэрэглэгдэжэ байнхай.

Мастерскойнуудайнгаа шэнэ станогуудаар хүсэд түхеэрэгдэhэн бэшэшье hаань, ПТУ-нуудай hурагшад продукци гаргаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэhэн байна. Энэнь үйлэдбэриин hуралсалай мастернуудай үсэд нэтэрүү оролдолгын аша үрэ гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Ажалай бригадна түхэл байгуулха талаар училищинуудта ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Зарим училищинуудта бригадирнуудай тусхай консультаци үнгэргэгдэдэг болоо. Базова предприятинуудай үйлэдбэриин бригадануудай бригадирнууд тэндэ уригдажа, бригадна подрядай үндэhөөр ажалаа эмхидхэдэг гурим тухай лекцинүүдые уншадаг. Бригадын бүтээхэ ажалай нормо, гэшүүн бүхэнэй уялга тухай асуудалнууд училищиин комсомолой суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ. Тиигэжэ 1984 ондо базова предприятинууд дээрэ хүдэлhэн hурагшадай гараар 3 миллион 295 мянган түхэригэй хүдэлмэри хэгдэжэ, түсэбынь 107 процент дүүргэгдээ hэн.

Гэхэ зуура училищинуудай мастерскойнуудтахи станогууд, техническэ хамаг түхеэрэлгэнүүдынь шэнэлэгдэхэ ёhотой. Даб дээрээ хүгжэлтын шэнэ шатада гараха материальна үндэhэн түлхюур байна: роботехникэшье байхагүй, шэнэ түхэлэй станогуудшье үгы. Технологическа шэнэ замда шэлжэн орохын тула, тоолон тодорхойлгын, и н ф о р матикын хэрэгсэлнүүдые hайн мэдэхэ хүдэлмэришэдые бэлдэдэг болохын тула Буряадай Техническэ мэргэжэлэй hуралсалай управлени базова предприятинуудтай хамта горитойхон лэ хүдэлмэри ябуулха болоно.

Шэнэ техникэ эдлэдэггүй, тэрэнэй ашаар ажалай бүтээсэ дээшэлүүлээгүй промышленностиин нэгэшье hалбари мүнөө үгы гэхэдэ болохо юм. Жэшээнь, СССР-эй экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй 1986 оной түрүүшын хахад жэлэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүдые харахада, оньhожоруулгын ба автоматическа 400 лини промышленностьдо тодхогдоо гэжэ тэмдэглээтэй байна. Үшөө технологическа хүдэлмэриие хүтэлбэрилгые оньhожоруулгын 22 системэ бии болгогдоо.

Энэ юун тухай хэлэнэб гэхэдэ, цехүүд соо рободууд, роботехническэ системэнүүд бии болгогдоо гээшэ.

Профессор Л. Н. Преснухинай hанал бодол г ү й с э ж э байна гэжэ ойлгоё. Ашалгаябталалгын, диспетчерэй хүдэлмэриие оньhожоруулха, үйлэдбэриин комплексно оньhожоруулга байгуулха тухай тэрэ бодомжолдог hэн. Зүгөөр программировани хэрэглэлгын ашаар лэ эдэ бүгэдэ бэелүүлэгдэхэ, программированиие хэрэглэхэ ябадал хадаа уншаха, бэшэхэ шадабари шэнги хүнүүдтэ тон хэрэгтэй болохо юм гэжэ тэрэ бэшэhэн байна.

Табан-арбан жэлэй урда хэрэглэгдэдэг байhанда орходоо мүнөөнэй тоолон тодорхойлгын техникэ тад ондоо болонхой. Хуушанай ЭВМ-үүд бодото дээрээ үгы болонхой. Мүнөө ЭВМ-эй бүхы үүргые гансахан кристалл бэелүүлдэг. Зүгөөр хүдэлмэриингөө газарта тэрэниие хүдэлгэхын тула хүтэлбэрилгын объекттэй ЭВМ-ые холбохоор хэдэн схемэ тэрээндэ нэмэхэ шухала. Эдэ хүдэлмэриие бэелүүлжэ hурахадаа, hурагшадай ухаан hоноржохо, ехэ юумэ мэдэдэг болохо байна.

Тиимэhээ тоолон тодорхойлгын техникэ зааха багшанарые бэлдэхэ талаар hургуулинуудта, ПТУ-нуудта ехэ юумэн хэгдэнэ. Арбан хоёрдохи табан жэлдэ «ДВК-1», «ДВК-2» түхэлэй хүн бүхэндэ даалгагдадаг компьютернуудай үндэhэн дээрэ hургуулинууд, ПТУ-нууд компьютерна классуудтай болохо зэргэтэй.

hуралсалые компьютерижүүлгэ гээшэмнай hурагшадай, студентнэрэй ухаан бодолой хүгжэлтые ёhотоор лэ хубилгаха юм.

Энэ талаар бэлэдхэлэй горитой хүдэлмэри хэгдэнэ, саашадаашье хэгдэхэ байна. hургуулиин реформын гол шэглэлнүүдтэй зохилдуулан, дунда эрдэм олгодог ПТУ-нуудай hурагшадай юрэнхы эрдэмые нарижуулан hайжаруулгын тусхай комплексно программа СССР-эй Техническэ мэргэжэлэй hуралсалай талаар гүрэнэй комитедтэ зохёогдоhон байна. Тус программа хадаа ПТУ-нуудтахи hуралсалые үндэhөөрнь hайжаруулха зорилго табинхай.

Эгээл шухалань гэхэдэ, багшанарые компьютерна эрдэм мэдэсэтэй болгохо хүдэлмэри эмхидхэгдэхэ. Тиигэhэн хойноо hуралсалые компьютерижүүлгэ эхилхэ байна.

hургуулиин реформые бодотоор бэелүүлгын нэгэ зүйл хадаа «ПТУ-нуудай байшангуудые шэнэдхэн заhабарилга болоно. 1986 онhоо ПТУ-нуудай байшангууд заводой hомолологын түсэбтэ оруулагдаба. Энээнhээ хойшодоо училищиин байшангуудай заhабари тухай заводой хангалгын албанууд hанаагаа зобохо ёhотой болоно. Мэргэжэлтэдэй талаар абабал, дүршэлтэй инженернүүд, эрхим hайн хүдэлмэришэд hуралсалай цехтэ — предприяти дээрэ ПТУ иигэжэ нэрлэгдэдэг — эльгээдэг болохо»,— гэжэ Москвагай 10-дахи СПТУ-гай партийна организациин секретарь М. Забашта бэшэhэн байна. Энэ дүршэлые Буряадай базова предприятинууд, ПТУ-нууд анхаралдаа абаха байгаа.

Үнэхөөроошье, наяад онуудай хүбүүд «өөhэдhөө дүү» эрдэмэй-информатикын үндэhэ шудалха болоно бшуу. Фантастическа зүйл байhан юумэн үнэн бэеэ бэелжэ бодобо бэшэ гү?

КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүд соо хэлэгдэhэнэй ёhоор, юрэнхы эрдэмэй hургуулинууд ба ПТУ нууд саашаа хүгжэхэ тумаа бэе бэедээ дүтэлжэ, эсэсэй эсэстэ нэгэ түхэлэй болгогдон ниилэхэ ёhотой. Тэрэнэй тула манай республикада ПТУ-нуудые хүгжөөлгын хүдэлмэри унжагайруулагдахагүй бээз гэжэ ехэ найдагдана.

К. ТАНГАНОВА,
Буряадай хүдөө ажахын институдай доцент, түүхын эрдэмэй кандидат.

Хани харилсаанhаа эхитэй

ҮШӨӨ ЕХЭЭР АБТАХА

СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай хүсөөр Каспиин далай шадархи нефть болон газ абахаар бодхоогдожо байhан барилга түргэноөр ябуулагдана. Хэзээ нэгэтэ хооhон байhан, шэмэрүүн уларилтай эндэхи хизаарые ашаглалгада совет хүнүүдтэй хамта аха дүү социалис оронуудай хүдэлмэришэд болон мэргэжэлтэд олоороо хабаадана. Баруун Сибирьтэл адли, ойрын жэлнүүдтэ энэ хизаар социалис хани харилсаата оронуудай арадай ажахые хүгжөөлгэдэ тон шухала нефть болон газ үгэжэ эхилхэ юм.

Каспиин далай шадархи газарнуудта XX зуун жэлэй эгээл шухала түүхэй эд гэжэ нэрлэгдэдэг нефть болон газ элбэг. Үшөө 30-аад онуудта эрдэмтэд энэ хизаарай баялигууд тухай хөөрэлдэжэ эхилhэн юм. Совет мэдээжэ эрдэмтэ академик И. М. Губкин эндэхи газар дорохи баялиг тон ехэ гэжэ тодоруулhан байна.

Энэ хизаарые түргэнөөр хүгжөөлгэ хадаа арбан хоёрдохи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудай шухалань болоно гэжэ КПСС-эй XXVII съезд тэмдэглээ. Тиимэhээ шэнэ зуун жэлэй түрүүшын арбан жэлдэ ашаг үрэ ехэтэйгээр хүдэлгэгдэхэ орёо томо объектнүүдые бодхоолгодо эндэхи барилгашад хам оролсонхой. Жэшээ болгон, Каспиин далай шадархи Актюбинскын талада оршодог Жанажолой (казах хэлэнhээ оршуулхада шэнэ зам) нефтьтэй газарые абаад үзэе. Үйлэдбэриин «Актюбинскнефть» нэгэдэлэй ахамад геолог Борис Селиванов мантай хөөрэлдэхэдөө, эндэхи ашагта малтамалнуудай нөөсэнүүдые абалгын хэмжээн 2005 он болотор ургажал байха юм гээд мэдүүлээ. Үнгэрhэн жэлдэ Актюбинск шадар 1,5 миллион тонно нефть абтаба, харин түрүүшын дуhал нефть гаргагдаhанhаа хойшо оройдоол жэл үнгэрөө юм. Юу хэлэхэб, мүнөөнэй хурдадхалгын үедэ зохихоор лэ алхам шуу!

Мүнөө элирүүлэгдээд байhан нөөсэнүүдhээ баримталхада, «Шэнэ зам» олзоборилгын газарта арбан хоёрдохи табан жэлэй hүүлдэ 4,5 миллион тонно нефть абтахаар хараалагдана, харин XXI зуун жэлэй түрүүшын табан жэлэй туршада хэдэ дахин ехэ болгогдохо юм. Энэнь мүнөөдэрэй байдалда үндэhэлэн табигдаhан түсэб болоно. Гэхэтэй хамта Каспиин далай шадархи ашагта малтамалнуудые бэдэрэгшэд миин hуунагүй ха юм. Актюбинскын областьдохи геологиин нэгэдэлэйхид, нүхэр Селивановай хэлэhэнэй ёhоор, «нефтьтэй шэнэ газарнуудые элирүүлнэ, илангаяа 1990 онhоо энэ хэрэг эрид hайжаруулагдахаар хүлеэгдэнэ.

...Манай урда хоёр түбиин хилэ: Уральск городой захада Ураал мүрэнэй баруун эрьедэ бодхоогдоhон хүшөө Европо Ази хоёрой хилэ байhые гэршэлнэ. Уhан дээгүүрхи хүүргэ гараhаар лэ Азида хүрэжэ ерэнэбди. Энэ зүүлжээ зурыhан харгы сагтаа хада үбэлэй шэмэрүүн hалхитайда, зунай халуун хаhада олдохоор бэшэ Аксай гэжэ нэрлэгдэhэн hуурин тээшэ ошоно. Тус hуурин шадар хизаарай эгээл ехэ барилга— Карачаганакскын газоконденсатна хэбтэшэ ашаглалгада бэлдэгдэжэ байнхай.

hаяхан Аксайда бии болгогдоhон үйлэдбэриин «Казахгазпром» нэгэдэлэй ахамад иженер Валерий Казанов хэдэн жэлэй саада тээ Оренбургhаа ерээ юм.

— 1979 ондо Карачаганагта промышленна түрүүшын нефтиин скважина үрэмдэхые хараhан хүм,— гэжэ Валерий хөөрэнэ.— Тэрэ мүнөө 10-дахи номерой гээд алдаршанхай. Энэ скважина Андрей Жарлыгасовай бригадынхид үрэмдэhэн юм. Хожомынь нүхэр Жарлыгасов Ленинэй орденоор шагнагдаа, партиин XXVII съездын делегат болоhон юм. Үрэмдэлгын мастерай алдар соло тухай хөөрэхэдөө, тэрэнэй хүтэлбэрилhэн коллективэй түрүүшын скважина үрэмдэхэдөө гаргаhан ажалай габьяае тэмдэглэхэеэ хүсэнэб. Ушар юуб гэбэл, Карачаганагай скважина үрэмдэхэдэ, газарай хүрьhэнэй даралта 600 атмосфертэ хүрэhэн, газай хэбтэшэ Оренбургынхида оробол, хоёр дахин доро гүнзэгыдэ бшуу. Энэнь 4000 метр гүнзэгыдэ болоно, хүрьhэниинь ехэл хатуу, дабhатайшье үенүүд дайралдаа. Энээниие түйлажа гарахын хойноhоо үрэмдэгшэд яhала оролдоо юм.

Каспиин далай шадархи газарнуудта үрэмдэлгэ хэхэдэ, хүшэр хүндэ гэжэ үшөө дахин тэмдэглэлтэй. Эндэ тохёолдодог ушарнууд дэлхэйн алишье хубида үшөө үзэгдөөгүй юм. Тиимэhээ түрүүшын үедэ бэлэн техническэ шиидхэбэринүүд, мэдээжэ технологи гэжэ байгаагүй.

Карачаганагай газ олон ондоо холисонуудтай. Эндэ зургаан процентнь сероводород болон углекислэ газ, гурбан процентнь парафин болодог. Тиихэдэ Тенгизэй нефтиин 20 процентнь сероводород болодог юм. Иимэ холисотой ашагта малтамалнууд тусхай соргоор лэ дамжуулагдаха ёhотой. Сэбэр агаарта гаргагдабал, ехэл аюултай байна бшуу.

Каспиин далай шадархи ашагта малтамалнуудые абалгада үшөө нэгэ иимэ ушар дүй-дүршэл ехэтэй мэргэжэлтэдые гайхуулаа. Скважинаар дээшэлэн гарахадаа, газ ехээр хүрэжэ, соргонуудай ханануудтань хүрэhэн парафин няалдажа, бүхы системые хүдэлгэхэдэ hаад тойбо ушаруулха байна ха юм. Энэ асуудалые шиидхэхын тула хэдэн дурадхал оруулагдаа юм.

— Эгээл таарамжатай дурадхал манай хүдэлмэришэдэй нэгэн оруулаа юм,— гэжэ В. Казаков хөөрэнэ.— Удхань юуб гэхэдэ, соргонуудта тусхай түхеэрэлгэтэй поршень хэрэглэхэ, тиихэдээ тэрэ газай түлхисэ доро хүдэлхэдөө хүрэшэhэн парафин хюhажа унагаадаг юм. Энэ технологи хэдэн жэлэй туршада амжалтатайгаар хэрэглэгдэнэ.

Эндэхи конденсадай бүридэл түмэрые түргэнөөр жэбэрүүлнэ. Тиимэhээ соргонуудые шудхахада, шэнэ сортын булад хэрэглэгдэхэ тэрэниие тусгаар гагнаха, соргонуудай ханануудыень зузаанаар хэхэ ушартай бологдоно. Соргонууд соогуур газ табихын урда гагнагдаhан газар бүхэниинь ультра-абяанай рентгенэй хүсөөр гэрэлтүүлэн хараха, хожомынь 555 атмосфер даралтатайгаар шэнгэн зүйлэй бодос сорго соогуур гүйлгэхэ гэхэ мэтэ хүдэлмэри хэгдэнэ.

Мүнөө Карачаганскада 3 миллиард кубометр газ 2 миллион тонно конденсат абтадаг юм. Энэ табан жэлэй hүүл багаар дүрбэ дахин ехээр абтахаар хараалагдана.

Энэ зорилгонуудые шиидхэхын тула томо бааза байгуулха шэнэ тосхонуудые, газ абагшадай вахтадаа ошоходоо байха hууринуудые, харгынуудые, больницануудые, хүүгэдэй саадуудые бариха хэрэгтэй болоно.

Ю. ШПАКОВ, АПН-эй корр.

Уральск-Актюбинск.

...АЯАНАЙ ХОРМОЙДО

Зураглал

тоодо ородог hэмди. Байнбайн дүршэлтэйхэн боложо, ажалнайшье урагшаа даб гээ... Хүршэ хүдэлжэ байhан аха заха нүхэднай — Доржиевтанай хонишо бүлынхид манииие дэмжэжэ, амжалтыемнай арьбадхалсаа hэн даа,— гэжэ Ирина Бальжировна хотон соохи хонидоо эрьежэ ябахадаа, намда хөөрэнэ. — 1977 ондо түлгэ хонидые абажа харууhалаабди. Түлгэнүүдые түрүүшээр хурьгалуулха гээшэш бэлэн хэрэг бэшэ даа. Үүр сүүрээр ажалаа эхилээд, үдэшэ орой болотор ходо хорёо соогоо байхаш. Хурьгадай гаража эхилхэдэ, бүхэли hүниндөө тэндээ hалирхаш. Юрэдөөл, амарха гээшые мэдэнгүй; хото городуудааршье зайжа үзэнгүй, залуу наhамнай үнгэршэхэнь гэжэ байгаад, заримдаа гэмэр гутар гэхэш даа. Угайдхадаа тиихэдэ үхибүүд баганууд байгаа. Харин хожомоо үнгэрhэн сагаа тэхэрюулээ hэн бэзэбди, — гэхэдэнь, Ирина Бальжировнагай шарай сэлмэжэ, гэрэл ороходоп гэнэ.

Түлеөhэгүй путевкоор Монгол ошожо ерэhэнээ үе-үе болоод лэ hанаандаа оруулжа, элдэб hонин ушарнуудые хөөрэн hуухыень шагнаа hэм. Мүнөө үхибүүдынь ехэнүүд болонхой. Сэрэгэй албанпаа ерэhэн эхир хүбүүд Алексей Андрей хоёр эхэ, эсэгээ hажаажа, энэ зун хонин ажалда оронхой. Тэдэнэй ажал урагшатай ябана.

1978 он. Одоошье тэрэ жэл Мунконовтон 100 эхэ хонинhоо 100 хурьга абажа, hанаhандаа хүрэжэ, hарбайhанаа абаа. Тэрэ гэhээр энэ бүлэ районой хонишодой дунда эрхимлэжэ, зуутанай тоодо хододоо ябалсана. Олон жэлэй хугасаа соо зуутанай тоодо ябаха гээшэ хонишодой бэрхэ, урагшаа hанаатай, зориhондоо хүрэдэг зон байhые гэршэлнэ. Амжалтын эхин ажал ха юм.

Амжалта ерэбэл, алдар солошье ерэдэг. Уданшьегүй Ирина Бальжировна ВДНХ-гай бронзо медаляар шагнагдаба. Мүн хоюулан 10-дахи табан жэлэй ударнигууд болоо hэн. Владимир Бадмаевич Буряадай АССР-эй габьяата малшанай нэрэ зэргэдэ хүртэжэ, «Ажалай шэн габьяагай түлөө» медаляар шагнагдаба.

1980—1981 онуудта тэдэ хоёр үндэр үрэ дүнгүүдые түйлаа. 100 эхэ хонинhоо 112 хурьга абажа, нэгэ хонинhоо дунда зэргээр 4 килограмм нооhо хайшалжа, хурьгадай шэгнүүр эхэhээнь hалгааха үедөө 34 килограммда хүргэбэ. Энэ ашатай ажалыень Эхэ оромнай үндэрөөр сэгнээ hэн. Нүхэр Соётовагай сээжэдэ Ажалай Алдар Солын III шатын орден ялараа. Тэрэнэй hүүлээр Мунконовтон хэды дахин районой чемпионууд боложо, урдандаа бэрхэ хонишон ябаhан, мүнөө наhа бараhан Д. С. Патархеевагай нэрэмжэтэ шанда хэдэн удаа хүртэhэн байна.

Он жэлнүүд hубарилдаhаар үнгэрнэ. Наhанай нэмэхэ тума найдалнай болохо үхибүүд далижажа, уурхайhаа гаража, холын ута замда зорин ошоно. Владимир Ирина хоёр үнэр баян айл юм. 8 үхибүүдэй эхэ, эсэгэ гээшэ. Зарим үхибүүд холын хото городуудта hурана, зарим нэгэнйинь гэртээ үлэжэ, түрэлхидтөө туhалжа байнхай. Минии тиишэ ябахада эгээл ехэ басаган Надинь, Жаргал хүрьгэниинь тэдээндэ хамhалсажа байгаа hэн. 6-дахи классай hурагша, бүлын одхон Самбуу хүрэтэрөө эхэтэеэ хамта хонидтоо үбhыень тараажа байгаа бэлэй.

— Ехэ болоходоо хэн болохобши, Самбуу? — гэжэ асуухадамни, тэрэ байд гээд: «Шофер болохоб, магад, хонишон боложошье болохоб. Хэн мэдэбэ»,— гэжэ тордиhогүйгөөр харюусаа hэн.

Гэрэй эзэн Владимир Бадмаевич уhа голой хайлахада булагай уhа залажа, сабшалангаа уhалдаг, шорой, шулуунhаа сэбэрлэдэг. Удаань үбhэшэдэй звено хүтэлбэрилжэ, ургаса хуряажа абадаг байха юм. Үнгэрhэн зун 800 гаран центнэр hайн шанартай үбhэ хуряагаа.

— Малшанай ажал хүдөөгэй хүн бүхэндэ дүтөөр hанагдаха юумэн гээшэл даа. Бидэ бэрхэбди, олон хурьга абанабди гэжэ hайрхаhанай хэрэггүй. hүүлэй үедэ манай колхозой хонишодой 4 бүлэ зуутанай тоодо оронхой. Манайхиhаа гадна Хартагаевтанай, Доржиевтанай, Ошоровтоной бүлэнүүд байна. Тэдэнэй хүсөөр лэ манай колхоз hүүлэй жэлнүүдтэ КПСС-эй райкомой ба райгүйсэдкомой Улаан тугаар шагнагдаа. Ажахымнай олзо оршын 60 процентнь х о н и н ажалhаа абтадаг. Хонишод бүгэдөөрөө ажахын тоосоондо оронхой, гэжэ Ирина Бальжировна гансашье өөhэдынгөө бэшэ, мүн бүхы колхозой хонишодой ажалаар урмашажа байhанаа мэдүүлнэ.

Областной XXXII партийна конференциин делегат, КПСС-эй райкомой бюрогой гэшүүн И. Б. Соётова ехэ эдэбхи үүсхэлтэй, хүхюу зугаатай, хүндэмүүшэ бэрхэ хүн юм. Жэшээнь, үнгэрhэн малой үбэлжэлгэ манай районой малшадай шанга шалгалтань болоо гээ hэмди. Илангаяа «50 лет Октября» колхозой малшад хүндэ байдалда ороо hэн. Эгээл тэрэ үеэр КПСС-эй райкомой бюрогой ээлжээтэ заседани болоо. Хүндэ эрхэ байдалда ороhон ажахы тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ. «Тус колхозой үхэр малые хубаажа, бусад гурбан ажахынуудай бэлшээридэ гаргабал, hайн байгаа»,— г э ж э Ирина Бальжировна дурадхаа.

Хонишодой амжалта үшөө юунhээ дулдыданаб гэхэдэ, тэдэнэр малдаа нэмэлтэ тэжээл ехээр бэлдэдэг гуримтай. Жэшээлбэл, намартаа ая, арса, уляаhанай намаа ехээр бэлэдхэжэ, үбэлэй үедэ тэдэнээ бэшэ тэжээлтэй холёод үгэдэг юм. 1985—1986 онуудай хонин ажалай жэлдэ хонишо бүлынхид ехэ амжалта түйлаа. 100-hаа 112 хурьга абажа, баhал районой чемпионууд болоhон байна. Үнгэрhэн табан жэлэй хугасаа соо эрхимээр хүдэлжэ гараhан хонишон, коммунист И. Б. Соётова Ажалай Алдар Солын II шатын орденоор шагнагдаба гэжэ дуулахадаа бидэнэр, хадата Ахын зон ехэтэ хүхеэ, урмашаа hэмди.

...Үдэшэ оройхон Булэг-Шэбээhээ мордоходомнай баруун тээхи мундаргануудые хүбэн үүлэнүүд далдалжа, хадын хормойе шэнэ саhан хушаад байгаа hэн. Тээ саанахана бэлшээриhээ буужа ябаhан hурэгые, хонишониие харахадаа: «Хожом ерэхэдээ, хоюулантайтнай нам hуужа, хөөрэлдэхэб даа. Бидэнээ бүри баясуулхаар, гайхуулхаар hонинтой болоод байгаарайт!» — гэжэ hанаандаа шэбшээ hэм.

О. БАЛДАНОВА,
журналист.

Болгариин ажалша коллективүүдтэ совет түрүү дүй дүршэл үргэноор хэрэглэгдэнэ. В. Писковагай нэрэмжэтэ Русенскэ бүд нэхэлгын фабрикын хүдэлмэрилэгшэдэй дунда hурган хүмүүжүүлгын хүдэлоон ехэ үүргэтэй. Ажалай ветеранууд, үнинэй бүд нэхэгшэд баян дүй дүршэлөө залуушуулда дамжуулдаг байна. Хүдэлмэришэдэй залуу халаанииие хүмүүжүүлгын орёо хэрэгтэ hурган хүмүүжүүлгэ гол hуури эзэлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: олон станок дээрэ хүдэлдэг Богдана Атанасова Ваня Минчевае, Снежана Ташевае дүй дүршэлдоо hургажа байна.

БТА — ТАСС-ай фото.

СССР-эй ҮДЭРНҮҮД ДҮҮРЭБЭ

БАМАКО. Совет-малиин хани барисаанай толотомо жагсаал болоhон РСФСР-эй искусствын уран бэлигтэнэй ехэ концертээр Советскэ Союзай үдэрнүүд Малиин ниислэл хотодо дүүрэбэ. Хойто-Осетиин ба К у й б ы шевска гүрэнэй филармонинуудай, Волжско гүрэнэй арадай хоорой артистнуудай уран бэлигтэй танилсахадаа, сугларагшад hууриhаа бодожо, нэрьемэ альга ташалгаар угтаhан байгаа. Куйбышевска филармониин дуушан Раиса Смирновагай С. Туликовай «Эхэ орон» гэжэ дууе, А. Алябьевай «Гургалдай» гэжэ романсые гүйсэдхэхэдэнь, Хойто-Осетиин гүрэнэй филармониин хатаршан Аза Березовагай гүйсэдхэhэн «Азербайджан хатарые» сугларагшад халуунаар угтаба. РСФСР-эй габьяата артист Коста Дзбоевой гүйсэдхэhэн «Кинжалнуудтай хатар» гүйсэдхэхэдэнь, малинхид баярлахын ехээр баярлаба. РСФСР-эй артистнуудай табиhан концерт-наадан Катибугу, Сегу, Сикасо хотонуудай соёлой ажабайдалда асари ехэ үйлэ хэрэг болоhон байна.

ТАСС • АПН

ХИЛЫН СААНАhАА

ГЕНЕРАЛЬНА АССАМБЛЕЙН ТОГТООЛНУУД

НЬЮ-ЙОРК. ООН-ой Генеральна Ассамблейн 41-дэхи сесси Урда Африкын байдалые хаража үзөөд, апартеидтэй тэмсэлэй бүхы асуудалнуудта хабаатай бүлэг тогтоолнуудые баталан абаба.

Апартеидэй гэмтэ, хэрэгүүдые зайсуулан сараха, нимэ ябуулгануудайнь түлөө хэhээхэ тухай уласхоорондын конвенцидэ хамжан нэгэдэхыень делегадууд бүхы гэшүүн-гүрэн ү ү д ы е уряалба. Апартеид ООН-ой Уставай зорилгонуудта, гол ёhонуудта яашье таарахагүй байна, энэ хадаа уласхоорондын эб найрамдал болон аюулгүй байдалда уршаг тойбо татаhан гэмтэ ябуулга болоно гэжэ тэдэнэр тэмдэглээ. Апартеид, расизм ба колониализмда эсэргүүгээр Африкын урда хубиндахи дарлагдан мүлжэгдэhэн арадуудай хуулита тэмсэл уласхоорондын эмхиин зүгhөө урдынайхидал адли үргэнөөр дэмжэгдэхэ ёhотой гэжэ тогтоолнуудай нэгэн соо заагдана.

ЮАР-ай расис захиргаанииe дэмжэhэнэй, тэрээнтэй харилсаа холбоогоо үргэдхэhэнэйнь түлөө Генеральна Ассамблей баруунай гүрэнүүдые, Израилиие эрид буруушааба.

БОРДОДОХИ ВЫСТАВКЭ

БОРДО. Замбуулинай дайдые шэнжэлэлгын түйлалтануудта, замбуулинай шэнэ технологинуудта ба материалнуудта зорюулагдаhан «Текноспейс» гэжэ уласхоорондын түрүүшын салон эндэ дүүрэбэ. Арба гаран оронной зууhаа дээшэ промышленна концернүүд, фирмэнүүд выставкэдэ хабаадаhан байгаа. СССР-эй Главкосмосой делегаци тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадаба.

Тэрэнэй программын үндэhөөр олон тоото «түхэрээн столнууд», научна конференцинүүд үнгэргэгдөө.

Удаан саг соо замбуулин соогуур ниидэдэг станцинуудые байгуулха талаар Советскэ Союзай олоhон дүй дүршэлдэ үндэр сэгнэлтэ үгтэбэ.

Пленумэй шиидхэбэринүүдые дэмжэнэ

КАБУЛ. «НДПА-гай ЦК-гай 20-дохи пленумэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ!» — гэhэн уряа лозунг доро бүхы орон дотор митингнүүд, суглаанууд ба джирганууд боложо байна. Тэдээндэ хабаадагшад Афганистанда национальна эблэрэлгэ түйлахые батаар шиидэнхэй байhанаа мэдүүлнэ. Бахтар агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, Бамиан, Газни болон Урузган провинцинуудта ажаhуудаг хазарей угсаатадай олон мянган хүнhөө бүридэдэг джирга орон дотороо амгалан байдал тогтоохо, аюулгүй байдал hэргээхэ, Афганистанай эрхэтэдэй амгалан тайбан ажалай эрхэ байдалые хангаха талаар НДПА-гай болон ДРА-гай правительствын хараа шугамые hайшааhан байна. Аха дүү угсаатадай хоорондохи шуhа алалгата хёмороо зүрншэлдөөе болюулха гээшэ бүхы афган арадта тон шухала удха шанартай асуудал болоно гэжэ хазарей угсаатадай вождьнор, аха заха хүнүүд, мулланууд үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэнэ.

Афганистанай газар дээрэ амгалан тайбан байдалые hэргээхэ тухай ороной хүтэлбэриин шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ туhалхыень Кабул хотын санаартад мусульманчуудые уряалба.

ЭБ НАЙРАМДАЛЫЕ САХИН ХАМГААЛХЫН ТҮЛӨӨ

ХЕЛЬСИНКИ. Бүмбэрсэг дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдалые хамгаалха зорилготойгоор уласхоорондын политикын элдэб шэглэлнүүдээр эдэбхитэй ябуулгануудые бэелүүлхэ шухала гэжэ Финляндиин премьер-министр Калеви Сорса хэлэбэ. Стратегическэ добтолхы буу зэбсэгүүдые хорооходо, Европодо дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ракетэнүүдые усадхаха, ядерна туршалгануудые болюулха, замбуулинай дайдада буу зэбсэг гаргалгые зайсуулан сараха тухай агууехэ гүрэнүүдэй хоорондо хэлсээ баталха шухала гэжэ тэрэ Лахтидахи «Паасикивиин бүлгэмдэ» үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ. Энэ түбидэ ядерна буу зэбсэг усадхаха зорилготойгоор Европын оронуудай эдэбхи үүсхэлтэй, харюусалгатай ябуулгануудые бэелүүлээд байгаа гээшэ hаань, шухала удха шанартай гэжэ премьер-министр хэлэбэ. Ядерна буу зэбсэггүй бүхы гүрэнүүд энэ зорилгые бэелүүлхын түлөө тэмсэхэ ёhотой.

ЗЕС-эй СЕССИ

ПАРИЖ. Баруун Европын долоон ороной сэрэгэй-политическэ бүлэглэлэй парламентска органой — Баруун Европын холбооной (ЗЕС) ассамблейн намарай сесси Францийн ниислэл хотодо дүүрэбэ. Бельгиин, Великобританиин, Италиин, Люксембургын, Нидерландын, Францийн ба ФРГ-гэй парламентаринар тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадаhан байгаа.

Зүүн болон баруун оронуудай хоорондохи харилсаан, уласхоорондын бусад шухала асуудалнууд сессидэ хабаадагшадай анхарал татаба. ОСВ-1, ОСВ-2 болон ПРО тушаа договорнуудые сахихыень ЗЕС-эй совет США болон СССР-тэ хандаба.

Гэбэшье энэ асуудалаар үргэн ехэ үгэ буляалдаата хөөрэлдөөнүүд болохоор хүлеэгдээ hэн. Гэбэшье иимэ ушар болобогүй. Вашингтоной ой ухаанда орошогүй гадаадын политика бэелүүлhэнэй ашаар тон хангалтагүй байдалда ороод байhанаа сугларагшад мэдэрбэ.

ПАРТИИН ВЕТЕРАН ТУХАЙ ХӨӨРӨӨН

АМГАЛАН БАЙДАЛАЙ ТҮЛӨӨ

Модо бэлэдхэгшэдэй ажаhуудаг Потанино тосхон анханда манай Шанага нютагтай нилээд зайтай аад, үргэдhөөр мүнөө ниилэшоо гэхэдэ болохо. Тэндэ «хүнтэй уулзаха» гээ hаа, үүр хирааhаар шамдахал хэрэгтэй. Оройтобол, хожомдохош, юуб гэхэдэ, модо бэлэдхэгшэд эртээр ажалдаа гардаг зон ха юм даа. Бишье мүнөө Базар Бухадеевич Бухадеевтэй уулзаха хүсэлтэйгөөр эртэлжэ, Хэлгэ тэhээ буухан жабарта hиураа хаарулан, hахы гэшхэлнэб. Талаамни болохдоо, тэрэмни гэртэ сайлажа hууба. Бага ушалаатайhан хүрин улаан нюур шарайтай, hаншагhаа заахалаар буурлатhан, елэн хара үhэтэй, энэбхилhэн харасатай, худэр шамбай бэтэй хүниие хэшье дала наhанайхие ойе мүнөө декабрь hарада тэмдэглэхээ байна гэжэ hанахаб. Ута наhанайнгаа баян намтарhаа hабагша тэтан, угайнгаа бэшэг удхалдал, энэбхилжэ, хөөрэлдэхэдэ дурагүй бэшэ аад, хөөрэжэ үгэхэ, сэдьхэлээ хүмүүжүүлэн абтаха мэтэ. Мэндэеэ хэлсээд, сайлахые уриходань:

— Болоhонhоо ама хүрэжэ, буурлаhаа үгэ дуулаха гүбии даа,— гэжэ хөөрэлдөөнэй эхи татахаар забдабаб.

— Зай, зай, сайла, тиигээд нам гэжэ хөөрэлдэхэбди, мүнөөдэр сүлөөтэйб,— гэбэ.

Наhанайнгаа амаралтада байhан хүн одоол сүлөөтэй гэжэ hанамаар. Теэд Базар Бухадеевич сүлөөгүйхэн ходо байдаг лэ. Арадай депутадуудай Шанагын сомоной дайнай ветерануудай соведэй түрүүлэгшын орлогшын уялгануудые дүүргэхын хажуугаар хүнүүдэй гүйлтануудые бэелүүлхэдэ арсадаггүй, хуули ёhые гүнзэгыгөөр мэдэдэг дэбэлжэдэнэ. Энэ тэhалгараагүй гэхээр хандадаг, зүбшөөл абадаг гэшэ.

Ажалайн дэбтэр соо бэшэгдэhэн ута намтарынь табяад жэл болодог.

— Хүлдэ ороходоол хойно хүдэлмэриин шүүhые шэмэлэх хүм даа, үмсын буурай ажалые амасанhан байхаб, хамтын ажалай нэгэ гэшүүн болоод, гэжэ дурсаба.

1932 ондо Совет засагай ашаар долоон классай колхозно залуушуулай hургуули дүүргэжэ, түрэл колхоздоо хүдэлөө. 1931 ондоо комсомолой гэшүүн болоо hэн. ВЛКСМ-эй районой хүрээлэнгээр Улаан-Үдэдэ жэл соо hураад, тэндээ хүдэлөөд үлэhэн байгаа. Армиин уялгата албые 1940 ондо младша политрук зэргэтэйгээр дүүргэбэ. 1939 ондо КПСС-эй зэргэдэ абтажа, тэрэ гэhээр коммунистын нэрэ хүндые дээрэ үргэжэ ябанал даа. «Буряад-Монголой үнэн» газетын редакциин таhагай даагшаар ажаллажа байтараа, Эсэгэ Оронoо хамгаалгын Агуу ехэ дайн эхилшэбэ. Чекистын hуралсан сэг аугуу гараhанай удаа 1941 оной август hарада фронт мордоо бэлэй. Алдарта Ленинградые хамгаалалсаhан, Ленинградска болон Мурманска областьнуудые, Карелиие сүлөөлэлсэhэн, Агуу ехэ Илалтые Норвегиин Киркинес городто угтаhан байна.

Советскэ контрразведчигүүд фронт дээрэ тон харюусалгатай, аюултай уялгануудые дүүргэдэг байhаниинь мэдээжэ. Тухайн бэлэдхэл гараhан, ямаршье хара хэрэгые үйлэдхэхэ сэдэлтэй дайсанай тагнуулшад, диверсионо булэгүүдые элирүүлжэ усадхахын тула ёhотойл шэн зориг, hонор ухаан хэрэгтэй. Али олон тиимэ ушарнууд Базар Бухадеевичтэ дайралдаа гэшэб. 1942 ондо дайсанай диверсионо булэгые усадхаха ябадалые зорихо ... Тэрээ ... Тэдэ Базар Бухадеевич хуряангы ... 1944 ондо Карелиин фронтын добтолгын үедэ ... дурсамжатай хүн. 1944 оной hэмэр гансал гол шог сэйхэ хэргэшыгээр Норвеги руу сухарижа ябаhан фашис сэрэгүүдые хүрэлзэн абалгада хабаадалсаа. Тиихэдэ хүшэр хүндэ уларилтай түндраар дайсанай ара талада 80 километртэ бүлэг сэрэгшэдтэй оролсожо, табигдаhан зорилгые дүүргэлсэhэн байха юм.

Совет Армиин фашис булимтарагшадые болон япон милитаристнуудые hамна сохижо, илалта түгэс дайе даража, сэрэгшын соло дуудуулхада, Базар Бухадеевичта дайн ... удаа ... оролсоо бэлэй ... Сашадаа батальоной комсорг, сомоной, районой, городой Соведүүдэй хэдэн удаа депутат, парторганизацинуудай секретарь, партиин райкомуудай, горкомой, тэдэнэй бюрогой гэшүүн, районно болон областной партконференцинүүдэй делегат гэхэ мэтэ уялгануудые дүүргэhэн байна.

Дайшалхы ба ажалай ута замда Базар Бухадеевич Бухадеевэй түйлаhан габьяань Эхэ оромнай үндэрөөр сэгнэнхэй. Эсэгэ Оронoо Хамгаалгын дайнай нэгэдэхи ба хоёрдохи шатын, Улаан Одоной орденуудаар, дайшалхы ба ажалай олон медальнуудаар энгэрээ шэмэглэнхэй.

1946 оной зун сэрэгэй органуудта хүдэлхөөр эльгээгдэжэ, тэндэhээ 1960 оной зун албанhаа болзоротоо гаража, Шанагын сомоной дүүргэхэ, майор гэhэн нэрэ зэргэтэй запаста гараhан юм.

Түрэл Бодонгуудаа бусажа, амаралгүйгөөр шахуу профкомой түрүүлэгшээр, удаань кадрнуудай таhагые даагшаар, Шанагын сомоной гүйсэдхэхы комитедэй түрүүлэгшээр ажаллаhан байна. Тиихэдэ hүүлшын табан жэлэй туршада 1980 он болотор Бодонгуудай совхозой парткомой секретаряар хүдэлөө.

Арбан таба наhанhаа мүнөө болотор гол хүдэлмэриингөө хажуугаар партиина болон комсомолой, совет, ниитын хүдэлмэридэ нэгэшье таhалгараагүй гэхээр, тон эдэбхитэйгөөр хабаадажа байhаниинь тэмдэглэхээр. Тэрэнэй ниитын хүдэлмэриин баян дуй дүршэл эндэхи нютагууд эгээл түрүүн эмхидхэгдэhэн колхозой комсомолой ячейкын секретарын харюусалгата ажалhаа эхитэй. Сашадаа батальоной комсорг, сомоной, районой, городой Соведүүдэй хэдэн удаа депутат, парторганизацинуудай секретарь, партиин райкомуудай, горкомой, тэдэнэй бюрогой гэшүүн, районно болон областной партконференцинүүдэй делегат гэхэ мэтэ уялгануудые дүүргэhэн байна.

Хөөрэлдөөнэйнгөө түгэсхэлдэ иигэжэ асуубаб:

— Базар Бухадеевич, дала наhанайнгаа дабаан дээрэ гарахатнай, хэр жаргалтай гэжэ hанадагбта, жаргал гэшэ танайхяар юун гээшэб?

— Жаргалтайб даа. Олоной аша туhада энэ наhан соогоо бүтээhэн ажал хэрэгни — жаргални. Үшөө тиихэдэ бидэнэй дээрэ сэлмэг номин, сэлмэг hайхан огторгой хэрэгтэй. Гансата намда бэшэ, хүн бүхэндэ ааб даа. Тиимэ хадань бидэнэй энэ ябаа сагтаа энэнэй түлөө орондохо, оролсохол ёhотойб. Амгалан байдалай түлөө сэрэгшын ... hүлөөржэ, жаабан дээрэ hанаа амар хэбтэхэ зэргэтэй гэхэ hэнагшаб, — гэжэ тэрэ харюусаа.

Тиигэжэ байтарнай, hурагшад... Потанинын дунда hургуулиин бүлэг hурагшад багшатаяа орожо ерэбэд. Үбгэжөөлэй уулзалгада яаран түхеэржэ байхыень харахадаа, тэрэнэй хуби заяагаар омогорхожо hуугаа бэлэйб.

Д. ТОГОШИЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.
Бэшүүрэй район.

СССР-эй Верховно Соведэй абаhан «Хүн бүхэнэй хубиин ажал ябуулга тухай» СССР-эй Хуули олониитын ехэ hонирхол үүсхэбэ. Тиин гүрэнэй энэ үйлэ ябуулгые бодото байдалда бэелүүлхэ болохоор олон асуудал гараха байhаниинь ойлгосотой. СССР-эй Ажалай болон социальна асуудалнуудай талаар Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ И. И. ГЛАДКИЙ болон ТАСС-ай шэнжээгшэ ВЛАДИМИР ПЕТРУНЯ гэгшэд хоорондоо соогоо хэдэн тиимэ асуудал дээрэ тогтобо.

НИИТЫН АША ТУhАДА

Журналист: Хуули толилогдоо. Тэрэ тодо hонор. Урданьhаа hайшаагдадаггүйшье hаа, хүнүүдэй аминдаа хэдэг байhан энэ ажалые эрхэ хуулиин талаар гуримшуулха үрэ нүлөө ехэтэ эбэсэгтэй болобо гэжэ hэнэбди. Хүн зоной аминдаа хэдэг энэ ажалынь мүнөө гүрэнэй хиналтада абтажа, хэмтэ ниитэй туhатай болохо. Иимэ ажал ябуулга социализмын гол ёhонуудтай хэр таарaлдана гээшэб? hаяхан «Вашингтон пост» газетэ толилhон нэгэ статьядаа хоёр ондоогоор ойлгохоор иимэ гаршаг үгэhэн байна: «Советскэ Союз хубиин ажалаар олзо олохо ябадал зарим тэды хэмжээгээр зүбшөөhэн хуули абажа, тэрэнээ социализм гэжэ нэрлэнэ». Бидэ тэрэ газетэтэй тоосолдохо хүсэлэнтэй бэшэ аабзабди даа.

Түрүүлэгшэ: Тус тус хүнүүдэй аминдаа хэдэг ажал тухай СССР-эй хуули баталан абалга түбхын түрүүндэ ажалай ноосэ хүсые улам дүүрэнээр ашаглаха, обществодо туhатай ажал хэхэ талаар эрхэтэдэй үүсхэл болон hонирхол дээшэлүүлхэ гэhэн зорилготой юм. Аминдаа ажал хэдэг хүнүүд, нэгэ талаhаа нэмэлтэ олзо олохо шэнэ эшэ үндэhэтэй болоно, нүгөө талаhаа хүн зониие эд бараагаар хангаха, элдэб туhаламжа үзүүлхэ хэрэг hайжарха болоно.

Буржуазна газетэнүүдэй юуншье гэжэ бэшэжэ байгаашье hаань, энэмнай имагтал хубиин ажалаар олзо олодог байhан ябадалые шэнэ түхэлөөр hэргээhэн хэрэг бэшэ юм. Нэн түрүүндэ, тус хуули эрхэтэдтэ Конституцяар олгогдоhон эрхэнүүдтэй тааруулан зохёогдонхой. Тусхайлбал, СССР-эй Конституциин 17 статьягай ёhoop, эрхэтэд болон тэдэнэй гэр бүлынхид гар-урлалай олзоборидо, хүдөө ажахыда, хүн зониие ажаhуудалай талаар хангалгада, мүн бусад янзын ажал ябуулгада аминдаа ажал хэхэ эрхэтэй юм. Тиихэдэ имагтал өөhэдөө хүдэлхэ, харин хүниие хүлhэлжэ хүдэлгэхэ ёhогүй.

Саашань Хуулида хэлэгдэhэн зүйлнүүд социалис ажахы эрхилэлгын гол ёhонуудтай гүйсэд таарaлдана. Совет хүнүүдэй сэг үргэлжэ ехэ боложо байгаа эрилтэ хэрэглэмжэ хангаха гол эшэ үндэhэн урдынхидаал адли ниитын үйлэдбэри байха болоно. Тэрэ эд бараагааршье, элдэб туhаламжаар хангадаг байhан, саашадаашье тиимэл байха. Тиин тэрэнэй саашанхи хүгжэлтэдэ гол анхарал хандуулагдана. Манай орондо тус тус хүнүүдэй аминдаа хэдэг ажалдань хүлhэнэй хүсэн огто хэрэглэгдэхэгүй, хүниие хүнэй мүлжэхэ ябадал огто байхагүй. Гадна гүрэмнай тус тус хүнүүдэй аминдаа хэдэг ажалые гуримшуулха үүргэ өөртөө үлөөнэ. Тиин энэ ажалай обществын аша туhада ашаглагдаха хэрэг хангагдаха юм.

Журналист: Шэнэ хуули хүнүүдые эдэбхитэй ябуулгада шэглүүлнэ, тус тус хүнүүдэй абьяас дурые, бэлиг шадабариие обществын аша туhада хэрэглэхэ арга боломжонуудые үргэдхэнэ: Ондоогоор хэлэбэл, хүнүүдтэ мэргэжэлэй талаар бии байгаа арга боломжонуудые гол ажалhаа гадуур үнэн сэхээр, ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхыень уряална гээшэ. Иимэ хуули баталан абахын түлөө бүхы депутадууд, тэрэ тоодо министрнүүдшье арад зоной нэрэhээ нэгэн hаналаар дуугаа үгөө. Тиигээд энэ hонин шэнэ хэрэгтэ тэдэнэй оруулhан хубита, энээгээр дүүрэн элдэб хуули буса ябадалнууд гаргагдаха, хуулита бэшэ аргаар хэрэг бүтээхые хүсэгшэд байха бэээ... Сэхэ хориhон хэмжээнүүдhээ гадна, энэ талаар үшөө юун байжа болохоб?

Түрүүлэгшэ: Хуулиин баталагдан абтаhанай hүүлээр тэрэнэй зүйлнүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ зорилго түрүүшын ээлжээндэ табигдана. Энээниие дүүргэлтэ болгохо арга замууд хуули соо заагданхай. Тусхайлбал, тус тус хүнүүдэй обществодо туhатай ажал аминдаа хэхэ талаар урдань үндэhэгүйгөөр тогтоогдоhон бүхы хизаарлалтанууд усадхагдана.

Аминдаа ажал хэдэг эрхэтэдтэ элдэб олон янзын туhаламжа үзүүлхыень тус хуули нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомуудые, предприятинууд болон эмхинүүдые уялгална. Тэрэ тоодо түүхэй эд, материал болон бусад эд хэрэгсэлнүүдые худалдан абахадань, бүтээhэн продукцияа худалдахадань, байрын бэшэ байшангуудые арендээр ашаглахадань, эрхэтэдтэ туhаламжа үзүүлэгдэхэ зэргэтэй. Госснабай органууд шухала хэрэгтэй, материально-техническэ зүйлнүүдээр тэдэниие хангажа байха юм. Аминдаа ажал хэдэг тус тус хүнүүдэй урьhаламжа абаха арга боломжо мүн лэ хараалагданхай.

Эдэ эрхэтэдэй зүгhөө гүрэнэй предприятинууд болон эмхинүүдтэй договор баталха ябадал, мүн кооперативуудта, hайн дуранай бүлгэмүүд болон нэгэдэлнүүдтэ тэдэнэй орожо нэгэдэлгэ бүхы хэмжээгээр hайшаагдаха юм.

Журналист: Аминдаа ажал хэгшэдтэ дурагүй болошоhон ябадалые яажа дабаха гээшэб? Хэдэн арбаад жэлэй туршада иимэ ажалда баhамжангяар хандадаг болоhон байнабди. «Шабашник», «халтууршан», «мүнгэ сохёошон», «ябаган олзо намнаашан» гэжэ байжа, балай гоё бэшэ үгэнүүдээр тэдэниие нэрлэдэг байгаабди. Тиигээд иимэ ажалтан тушаа тогтоhон ниитын муу оршон байдал түргэнөөр hалаха бэзэ. Тэрэ аюултай бэшэ. Харин эндэ аюултайнь юун бэ гэхэдэ, зарим хүтэлбэрилэгшэд, бүри томошог ноёдшье буусa шадарай ажахы хүгжөөлгэдэ угаа муугаар хандадаг болошоhон байна. Заншаhан бодомжолго хадаа аюултай бодото хүсэн мүн. Тиин тэрэниие дабаха «хүсэн» шэнэ хуулида хэр байха гээшэб?

Түрүүлэгшэ: Асуудалтнай зүйтэй. Заншаhан бодомжолго, нэгэл hурамхяар ажал ябуулгаяа эрхилэлгэ обществодо туhатай ямаршье шэнэ хэрэгые hүнөөн хосоргоходоо болохо.

Нэгэдэхеэр, хуули гээшэмнай ямаршье тушаалтайhаань илгадгүй, бүхы хүнүүдэй али бүхы нютагта дүүргэгдэхэ зүйл гээшэ. Манай орондо хуулиин дүүргэлтын хойноhоо эрхэ хуули хамгаалдаг зургаанууд харюусадаг.

Хоёрдохёор, тус тус хүнүүдэй аминдаа хэдэг ажалые гуримшуулха бүхы асуудалнуудые шиидхэхын, энэ талаар хуулида бии байгаа ... нэмэлтэ олзо олодог ... хүнүүдэй эрхэнь зарим ... дэhэгүйгөөр хохидуулна байгаа ха юм.

Гурбадахяар, тус тус хүнүүдэй аминдаа хэдэг ажал таарaлдуулха үргэн ехэ ... арадай депутадуудай ... дүүдтэ олгогдоо. Тэдэнэй ... ажал ябуулга эрхилэ... шөөл үгэдэг, тоггоогдоhон ... римүүдэй сахилтые ... Энэнь нютагуудта үүсхэл ... гаха, эрхэтэдэй эрилтэ ... лэмжэнүүдые дүүрэн... раада абаха арга олгоно...

Дүрбэдэхеэр, тус тус хүнүүдэй аминдаа ажал хэ... дэнь, зүбшөөл үгтөөгүй ... эрхэтэд арадай депу... дээгүүр Соведэй гүйс... гү, али союзна респ... Министрнүүдэй Совет... дол оруулжа болохо ...

Журналист: Баhа ... ушарые хараада абан... жа болохогүй. Амин... ряд абажа худалхэ... хүн али нэгэн эрхэтэн ... сээ хэхэдээ, иигэжэ ... болохо байна: урд... иимэ ажал тусхай ... мүнгөөр хэжэ, тэрэ ... нии хармаанда ороо... Харин мүнөө тэрээнhээ... түлэхэ ёhотой болоно... ээн, тэрэ гарзые... Тиин мүнөө үедэ элдэ... ажал хэжэ шадаха ... үсөөн, харин тэдэнии... хые хүсэгшэдэй олон ... үедэ «ээн» зүбшөөл... шэ аргагүйдэхэ бэшэ ...

Түрүүлэгшэ: Ажал ... хүсэгшэ аминдаа подр... даг хүндэ хандахаhаа ... аргагүй шэнгээр ... далые ойлгохоор бай... рин эд бараанай, туh... нуудай талаар хүнүүд... тэ хангаха гол ... хадаа ниитын үйлэдбэ... шадаашье байха гэжэ ... лээ hэмнайб. 1986—2000 ... та арадай хэрэглэмжын ... раануудые үйлэдбэри... нүүдэй ажаhуудалай ... хангалгые хүгжөөхэ ... но программа бэелүүл... рилгоор ехэ хэмжээгүү... ноо үедэ бэелүүлэгдэ... гаа юм. Ажахы эрхи... hон нарижуулагдана... бараа үйлэдбэрилдэг ... до туhаламжа үзүүлэ... ринуудта ажал ... тэрэниие урмашуулг... руулагдана, эд бараа... үзүүлэгдэдэг туhаламж... шанар hайжаруулагда... элдэб олон янзын, ... хүртэсэ ехэтэй болохо ... тын үйлэдбэриин ... тума эд бараанай, ниит... hаламжын ехээр дуй... болихо тумань тус ту... дэй аминдаа ажал ... тээдэг эд бараанай, ... жын үнэ сэн доошолхо...

hайса бодомжологдоhон ... логово политика шуха... гэ дүүргэхэ ушартай ... гээр тогтоогдоhон на... талаhаа аминдаа ажал... hонирхолые буурууль... талаhаа, аминдаа подр... жа бүтээдэг эд бараа... хүдэлмэринүүдтэ ... сэн тогтоохыень баа... Юрэ, энэ талаар үшөө ... хэ хэрэгтэй.

ПОЭДЭЙ МҮНХЭ ДУРАСХААЛДА

Ахын районой түбэй библиотекын дэргэдэ номдо дуратайшуулай «Сагаан дали» гэhэн клуб эмхидхэгдэhэн юм. Буряад оронойнгоо мэдээжэ, бэлиг ехэтэ поэт Дондок Улзытуевай түрэhөөр 50 наhанайнь ойдо зорюулагдаhан литературна үдэшэ эндэ hаяхан үнгэргэгдэбэ. Тэрэ үдэшэдэ «Шэнэ Саян» газетын, соёлой, хүдөө ажахын ба бусад hалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэд, багшанар эдэбхитэйгээр хабаадаhан байна.

Районой библиотекые даагша З. Б. Мункоиова поэт тухай богонихон оролто үгэ хэлэжэ, энэ үдэшые нээбэ. Удаань Дондок Улзытуевые hайн мэдэхэ, таниха байhан нютагай газетын хүдэлмэрилэгшэ В. Галсанов поэт тухай, Аха нютагаар ябаhан тухайнь, Ахада зорюулhан шүлэгүүд тухайнь хөөрэhэн байна. Поэдэй «Буряад хэлэмнай» гэhэн шүлэгыень тэрэ уншаа.

Дондок Улзытуевтай нэгэ класста суг hураhан нүхэр, мүнөө Ахада багшалдаг В. Э. Сиродова алдарта поэт тухай хани халуунаар дурдажа, эндэ суглараrшадые ехэтэ hонирхуулhан байха юм. Вера Эрдынеевна нютагайнгаа бэлигтэй хүбүүнэй түрэл газар тухайгаа бэшэhэн шүлэгүүдые уран гоёор уншаба. Саянай дунда hургуулиин түрэлхи хэлэнэй багша У. Б. Бадмацыренов поэдэй уянгата шүлэгүүд тухай тобшохоноор хөөрэжэ үгөөд, олохон шүлэгүүдынь уншажа, эндэ сугларагшадые баясуулаа, альга ташалга зэдэлүүлээ.

Ахамад библиотекарь О. Ж. Жамбалова «Поэт-новатор» гэhэн темээр Дондок Улзытуевай творчество тухай hонирхолтойгоор хөөрэбэ. Ольга Жамсаевна поэдэй шүлэгүүд дээрэ бэшэгдэhэн олохон дуунуудые уран зохидоор дуулажа үгэбэ. 1957 ондо бэшэгдэhэн түрүүшын дуун болохо «Хабарай саг» тэдэнэй тоодо зэдэлбэ. Тиихэдэ залуу композитор ябаhан Ким Раднаевтай Дондок Улзытуев тэрэ дууе бэшээ бэлэй.

Тэрэ үдэшэ бэлигтэ поэдэй олон шүлэгүүд уншагдаа, поэт тухай халуун, hайхан үгэнүүдшье хэлэгдээ. Поэдэй уран гоё үгэнүүд дээрэ Буряадай композиторнуудай зохёоhон дуунууд ханхинан зэдэлбэ. Жэшээлхэдэ, Аха нютаг, Саян хадануд тухай шүлэгыень журналистка Ольга Балданова ульгам гоёор уншажа, сугларагшадай зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэбэ. Соёлой хүдэлмэрилэгшэд Баир Галсанов, Александра Санжиева, Вера Дамбаева гэгшэд Д. Улзытуевай уран шүлэгүүдые зохидоор уншаа.

Нютагаймнай бэрхэ дуушад Гомбо-Жаб Самаев, Ангелина Ошорова, Ольга Жамбалова болон бусад нүхэд Д. Улзытуевай үгэнүүд дээрэ бэшэгдэhэн дуунуудые гүйсэдхэжэ, сугларагшадые баясуулбад.

В. ДОРЖИЕВ.

* * *

...Ивалгын дунда hургуулиин актова зал уран гоёор шэмэглэгдэнхэй. Буряадай мэдээжэ поэт Дондок Улзытуевай «алтан» ойдо зорюулагдаhан ханын газетэ, планшедүүд тэрэнэй зохёохы ажалай намтар тухай дэлгэрэнгыгээр мэдээсэнэ. Сценын ара талада Дондок Улзытуевай томо портрет үлгөөтэй.

Тус hургуулиин hурагшад Дондок Улзытуевта зорюулагдаhан уран зохёолой монтаж эндэ сугларагшадай анхаралда дурадхажа, алдарта поэдэй 50 жэлэй ойн баяр ёhололой үдэшые нээбэ. Поэдэй магтан түүрээhэн Эхэ орон, тоонто нютаг, инаг дуран, хани харилсаан тухай тэдэнэр мэдээсээ. Тиихэдэ «Дуунууд болоhон шүлэгүүд» гэhэн мэдээсэл энэ үдэшэдэ хабаадагшадые ехэтэ hонирхуулhан байна.

Удаань республикын мэдээжэ уран зохёолшод Цырен Галанов, Сергей Цырендоржиев гэгшэд суг ажаллаhан нүхэр тухайгаа, поэдэй зохёохы ажал, ажабайдал тухай дулаанаар дурсан хөөрэбэ. Композитор Б. Цырендашиев энэ уулзалгада хабаадаа.

Тиихэдэ Буряадай оперо болон балетэй театрай мэдээжэ дуушад — СССР-эй арадай артист Дугаржап Дашиев, уласхоорондын конкурсын дипломант, Буряадай АССР-эй габьяата артистка Ольга Аюрова гэгшэд Дондок Улзытуевай үгэ дээрэ бэшэгдэhэн олон дуунуудые дуулаhан байна. Базар Цырендашиевай олон дуунууд поэдтэй суг бэшэгдэhэн байха юм. «Гуниг» гэжэ мэдээжэ дууень Дугаржап Дашиевай уянгатуулан дуулахада, шагнагшад халуун альга ташалгаар угтаа. Буряадай АССР-эй арадай артистка Дарима Линховоин дуунуудай хүгжэм гүйсэдхэбэ.

Зүрхэ сэдьхэл уяруулма шүлэгүүдые зохёодог байhан бэлигтэй поэдэй зохёохы ажалда зорюулагдаhан энэ үдэшэ бултанда хадуугдаха байха. Тон hонирхолтойгоор үнгэргэгдэhэн энэ үдэшэ түрэл хэлэнэй баян арга боломжонуудые элирхэйлбэ.

Н. СУЛЬТИМОВА.

СПОРТ — Спорт — СПОРТ

ХҮДЭЛМЭРИШЭД МҮРЫСЭБЭ

Үнгэрhэн hарада «Труд» гэжэ спортын байшан соо үйлэдбэриин коллективүүдэй эрхим шатаршад командаараа мүрысэбэд. Энэ мүрысөөндэ 44 шатаршан — 10 коллективэй түлөөлэгшэд хабаадаhан байна.

«Электромашина», судна бүтээлгын заводуудай, прибор бүтээлгын болон «Бурятфермmaш» гэhэн үйлэдбэриин нэгэдэлнүүдэй командануудэнэ турнирай түгэсхэлэй нааданда хабаадаба. «Бурятфермmaш» нэгэдэлэй спортсменүүд эгээл олон очкотойгоор түрүүлжэ, нэгэдэхи hуури эзэлээ. Тиихэдэ «Электромашина» заводой шатаршад 7 очкотой боложо, хоёрдохи hууридa гараhан байна. Гурбадахи, дүрбэдэхи hуури прибор бүтээлгын нэгэдэлэй болон судна бүтээлгын заводой командануд эзэлбэ.

Энэ мүрысөөнэй эрхим шатаршад элирүүлэгдээ. Нэгэдэхи хюлгэ дээрэ «Электромашина» нэгэдэлэй инженер Л. Бартанов, хоёрдохи хюлгэдэ «Бурятфермmaшай» инженер А. Калмыков, харин гурбадахидань—судна бүтээлгын заводой инженер О. Сандаков гэгшэд шалгарба. Эхэнэрнүүдэй дунда «Теплоприбор» заводой инженер Н. Бурлакова эрхимлээ.

В. СОБЕННИКОВ,
«Труд» ДСО-гой облсоведэй түрүүлэгшын орлогшо.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖ

«45-hаа 6-ень тааха» ба «36-hаа 5-ень тааха» «Спортлотонуудай» 1986 оной декабриин 7-до үнгэргэгдэhэн 49-дэхи тираж.

«45-hаа 6-ень тааха»: 7 — классическа барилдаан, 13 — хадаhаа санаар hолжоролгын спорт, 15 — байдарка ба каноэгээр hэлюурдэлгэ, 22 — уhа руу hүрэлгэ, 27 — hур харбалга, 38 — альпинизм.

«36-hаа 5-ень тааха»: 5 — бүхэ барилдаан, 8 — велоспорт-трек, 18 — хүнгэн атлетикэ, 26 — табан зүйлэй мүрысөөн, 27 — hур харбалга.

[ТАСС].

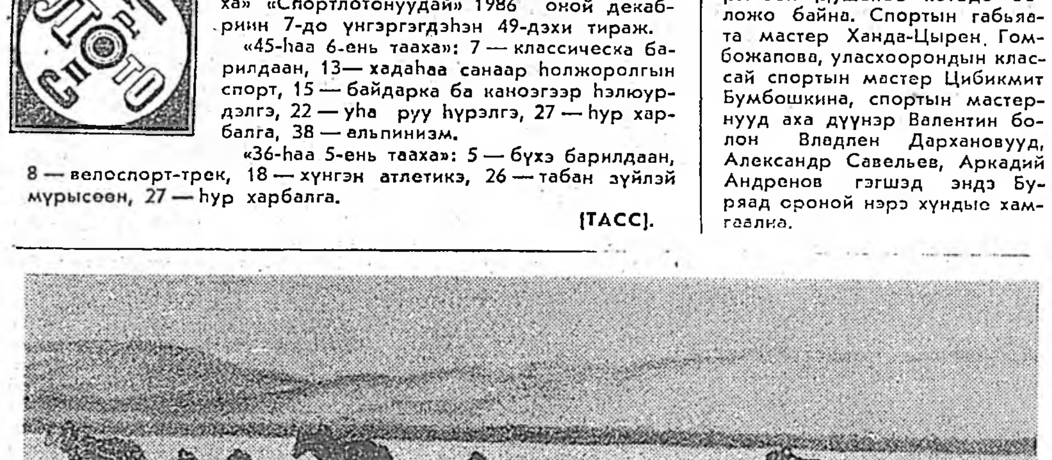
ТОБШОХОНООР...

БОКС. «Локомотив» бүлгэмэй Түбэй соведэй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Узбегэй ССР-эй Коканд хотодо болобо. Зүүн Сибириин технологическа институдай студент Игорь Назаров энэ ехэ мүрысөөндэ хоёрдохи hуури эзэлжэ, мүнгэн медаляар шагнагдаа.

* * *

Боксоор Сибирь болон Алас Дурна зүгэй зонын мүрысөөн эдэ үдэрнүүдтэ Владивосток хотодо боложо байна. Спортын мастернууд Ю. Мангатаев, С. Бабуев, А. Инкижинов, Ю. Вдовин болон бусад эндэ республикынгаа спортын нэрэ хүндые хамгаална. Зонын наадан манай республикын арhан бээлэйн шадабаритадта «Байгал» журналай шанда хүртэхын түлөө декабриин 18—21-дэ үнгэргэгдэхэ ээлжээтэ бүхэсоюзна заншалта мүрысөөнэй урда тээхи hорилго бэлэдхэл болохо зэргэтэй. РСФСР-эй, Узбекистанай, Киргизэй, Казахстанай, МНР-эй эрхим бэрхэ боксернууд хабаадахаар хүлеэгдэнэ.

hУР ХАРБАЛГА. СССР-эй Кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөн Душанбе хотодо боложо байна. Спортын габьяата мастер Ханда-Цырен Гомбожапова, уласхоорондын классай спортын мастер Цибикмит Бумбошкина, спортын мастернууд аха дүүнэр Валентин болон Владлен Дархановууд, Александр Савельев, Аркадий Андренов гэгшэд эндэ Буряад ороной нэрэ хүндые хамгаална.

Үбэлэй харгыгаар...

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Фермэнүүдэй аша үрые дээшэлүүлхэ» — түрүү бэшэг. «Хурдадхалгын дүй дүршэлые бодото байдалдаа хэрэглэхэ» — И. Казанцевай статья. КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө» — материалнуудай суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаhанда. Партийна ажабайдал: шэнэдхэн хубилгалга. «Гүйсэдхэгдэбэгүй...» — А. Климовэй статья. «Ерээдүйгөө бодомжолго — ээзн ёhoop хандалгын шэнжэ шанар» — А. Климовэй статья. Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн.

Гурбадахи хуудаhанда: «Саарhан дээрэшье сараагүй» — В. Черлиновэй статья. Хилын саанаhаа.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. Нютаг нютагай hонин. Спорт.

ЖАРА НАhАНАЙ ЖАРГАЛ hАЙХАН ЛЭ

Манай Бархан уулын хормойдо оршодог Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо гуша гаран жэлэй туршада хонишоноор хододоо эрхимээр хүдэлhэн ажалай ветеран, «Буряадай АССР-эй габьяата малшан» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэтэй Цырендоржо Бурнушкиевич Эрдыниевтэ жара наhа гүйсэбэ. Манай нютагай «Баяр» гэжэ ордон соо хүн зон олооро сугларaa. Энэншье гайхалгүй ааб даа. Юундэб гэхэдэ, түрэл гаралнуудынь, аха дүүнэрынь хүндэтэй хонишониие наhанайнь амаралтада үдэшэхэеэ эндэ ерэhэн байна. Барханай соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэд hонин концерт, наада харуулба. Гоё hайхан дуунууд, жаргаланта ажабайдалай амаршалганууд энэ үдэшэ зэдэлээ.

Баярай hайндэрые колхозой түрүүлэгшэ В. Д. Цыренов хани халуун сэдьхэлэй hайн hайхан үгэнүүдээр нээжэ, Цырендоржо Эрдыниевэй шэн габьяата ажалда үндэр сэгнэлтэ үгэбэ. Саашадаашье габшагай ажалаараа залуушуулда жэшээ харуулжа ябахыень олон нүхэдынь хүсөө.

Ц. Б. Эрдыниев жаран наhанайнгаа дабаанда хүрэжэ ерээшье hаа, үшөөл сарюун зандаа. Тиимэhээ эндэ сугларагшад олондо эрхим ажалай жэшээ харуулан хонишоноороо үшөө ажаллахыень хүсэбэд, бүгэдэ найдажа байhанаа мэдүүлбэд. Юуб гэхэдэ, тэрэ олон жэлдэ хүдэлхэдөө, хонидоо нэгэшье гарзалуулангүй, тобир тарганаар ондо оруулжал байдаг ха юм. Ажалдаа амжалта түйлахадань наhанайнь хани нүхэр Эржэ... гаевна ехэхэн хубитаяа ... hан байха.

Энэ нүхэрнай жаран ... соогоо нэгэшье архи ... тамхи татаагүй хүн. ... бэень элүүр энхэ, ... харагдана.

Цырендоржо Эрдыниев ... hанайнгаа нүхэр Эржэ ... гаевнатай гурбан ... хүмүүжүүлжэ, наhанайн ... харгыда гаргаhан ...

Бархан нютагай хүн ... рэл гаралнуудынь Цы... жо Бурнушкиевич Эрды... 60 жэлэйнь ойн баяр... тэй солотойгоор ... Бүхы нүхэдэйнь, түрэл... зүгhөө колхозой ... лэгшэдтэ халуун баяр... жэ байhанаа мэдүүлнэ... ран наhанай жаргал hай...

Б. ДОНДУ...

ГАЙ-ГАЙ экран

Автомобиль жолоодогшо ходо журамтай, наринаар машинаяа жолоодохо болоно. Гэхэтэй хамта харгы дээрэ ямар нэгэ гэмтэ ушарай тохёолдобол, жолоошодой; — «Энэ хүнэй хайшан гэхэеэ байhые би ойлгоогүйб», — гэhэн харюу нэгэтэ бэшэ дуулаhан байхат. Иимэ гэмтэ ушарнууд, жолоошоной нэгэ багахан алдуу гаргабал ушаржа болодог. Эндэ эгээ түрүүн гансал жолоошон гэмтэ ушар усадхаха аргатай. Тиимэhээ жолоошон журамтайгаар машинаяа ябуулха болоно гэхэ гү, али эртээнhээ хайшаа ошохоёо байhан тухайгаа мэдүүлхэ, харгын бүхы дүрим сахиха ёhотой. Гэхэтэй хамта машина залалгын, тогтоолгын дохёо-мэдээ үгэхэдоо тэдэнэр гансал энэ ёhoёо мартагшабиб гэжэ hанахаhаа бэшэ, ондоо хүнүүд энэ дохёоеым урьдшалан ойлгоо гээшэ гү гэжэ огто бододоггүй ушарнууд яhала олон үзэгдэдэг.

Бабушкинай гудамжада ушарhан нэгэ ушар тухай дурдаха дуран хүрэнэ. Зунай сэлмэг наратай нэгэ үдэр эндэ 4 хүнгэн автомобиль мүргэлдэшэhэн юм. Хэнэйшье мэдэhээр дүрим дотор машина hуурихаа ябуулхадаа, мүн байлгахадаа тусхай дохёо үгэхэ тухай хэлэгдэдэг. Теэд энэ дүрим таксиин жолоошодhоо бэшэ, бусад жолоошодой сахидаггүй байhандань голхормоор. Дохёогой дүрим юундэ хэрэглэнэгүйбта гэжэ асуубалтнай, тэдэнэр ондоо полоса дээрэ гарахаяа hананагүйбди, хэндэшье hаалта хэнэгүй ха юмбибди гэжэ харюусадаг. Энэ огто буруу. Юуб гэхэдэ, мүнөө үедэ үйлсэдэ машинануудай олон болоhон дээрэhээ, тэдэнэр бэе бэедээ дүтэ ябадаг болонхой. Тиимэhээ ондоо полоса дээрэ гараашьегүй hаа, машинаяа байлгахадаа аргагүй дохёо үгэхэ хэрэгтэй.

Жолоошон ябаган хүнүүд тухай огто мартаха ёhогүй, тэдэнэр баhал автомашинын дохёо тэмдэгые хүндэлжэ hураhан ха юм. Жэл бүхэндэ харгын-транспортна гэнэ усалнуудай гурбанай нэгэ хубиин ... ган хүнүүдэй гэмээр ... Жолоошод бусад маши... дай дүтэ үгы hаа, ... дэгээ юундэшьеб ... Тиихэдэнь ябагашуул ... хүндэлэн гарахаяашы... яашье ойлгожо ядан ... дэнэ. Журамтай жо... харгы дээрэ тохёолдо... ушарнуудые эртээнhээ ... даа абажа, хэзээдэшье ... ралтай ябаха ёhотой.

В. ПОЛУ...
ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэ.

(Газетымнэй удаадахи ... декабриин 12-то гараха).

Редакторай орлогшо
Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖ...

Сэнэйр экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Время. 9.45 — Мультфильм. 10.05 — Аяншалагшадай клуб. 11.05 — Шэнэ hонин (11.10 хүрэтэр). 15.30 — Шэнэ hонин. 15.50 — Баримтата фильмүүд. 16.20 — Литвагай ССР-эй уран hайханай коллективүүдэй концерт. 17.00 — «Мэдэхэ, шадаха бай». 17.30 — И.-С. Бахай прелюди. Улаан-Үдэ. 17.55—«Байгал» — мэдээсэлэй программа. 18.15 — Республикын предприятинуудай үйлэдбэрилдэг эдеэ хоолой зүйлнүүдэй шанар тухай. **Москва.** 19.00—Соёл болбосоролой экологи. 19.30—«Элүүр энхэ байха гээ hаа». 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — Переславль-Залесскдэ комсомолой тоосоото-hунгалтын конференци. 20.30 — «Вдовы» — уран hайханай фильм. 22.00 — Время. 22.35 — Баримтата фильм. 23.35 — «Дуун-86». 00.30—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10.35 — Информатикын болон тоолон тодорхойлхо техникын үндэhэ hуури. 10.05, 14.10 — Немец хэлэн. 11.05 — СПТУ-гай hурагшадта. Астрономи. 11.35, 12.40 — Н. А. Некрасов. «Мороз, Красный нос». 12.05 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 13.10 — Түүхэ. 10-дахи класс. 13.40 — Географи. 5-дахи класс. 14.40 — Шиниин ленинскэ библиотекэ. 15.10 — Шэнэ hонин. 17.55 — «Дэлхэйн hонинной дээжэhээ». **Улаан-Үдэ.** 19.00 — Соносхолнууд 19.10 — «Хэр байнабши, студент?». 19.50 — «Сэлэнгэ» — тележурнал. Уран зохёолшо Балдан Санжинай зохёохы ажал ябуулга тухай хөөрөөн. Түрэhөөр 75 жэлэйнь ойдо (буряадаар). 20.20 — «Гизела Циппола» — фильм-концерт. **Москва.** 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул». 21.20 — Гандболоор дэлхэйн чемпионат. Эхэнэрнүүд. 22.00 — Время. 22.35 — «Документ «Р» — 3 серитэй уран hайханай фильм. 3-дахи сери.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: индекс 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76; отделы: партийной жизни — 2-60-91, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации — 2-34-05, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, выпускающие — 2-35-95, Собственные корреспонденты: п. Баргузин — 91-1-44, г. Закаменск — 34-33, п. Кырен — 91-7-18, Северобайкальск — 35-73 п. Хоринск — 55-6-99.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли. г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-04902, Заказ № 285. Индекс 04609.